ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКІУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КъБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭХЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКІ

№240 (21.398) ● 2008 гъэм дыгъэгъазэм (декабрым) и 16, гъубж ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокІ ● И уасэр сомИ 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

Абдулаев М. К. Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Щыхь тхылыр етыным и Іуэхукіэ

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым и Указ

Илъэс куэд лъандэрэ хьэлэлу зэрылажьэм икІи ветеран зэщІэхъеенныгъэм зегъэужьыным кІаруушхуэ зэрырихьэлІам папщІэ Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и ЩІыхь тхылыр етын Абдулаев Мустэфа Камал и къуэм - зауэм, лэжьыгъэм, Іэщэкіэ ЗэщІэуэзэда кІарухэм, хабзэхьуэмэ органхэм я ветеранхэм (пенсионерхэм) я Налшык кІалэ жылагъуэ зэгухьэныгъэм и тхьэмадэм.

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен

Налшык кІалэ
2008 гъэм дыгъэгъазэм и 10-м
№136-УП

КъБР-м и Парламентым и Президиумым и зи чэзу зэІуІэщІэ зэхэтащ. Абы кІрихьэлІащ КъБР-м и Правительствэм и Унафэщі Ярин Андрей, КъБР-м финансхэмкІэ и министр Бышэн Аэрэт, КъБР-м экономикэ зыужьыныгъэмрэ сатумкІэ и министр Мусуков Алий сымэ. ЗэІуІэщІэр иритьэкІуэкІащ КъБР-м и Парламентым и Унафэщым и кІуэдзэ Берд Хьэзрэталий

ЗЭІУІЩІЭМ и пэщІэдзэм Бышэн Аэрэт зэпкърыхауэ тепсэлыхьащ Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и республикэ бюджетыр мы гъэм и мазэ 9-м зэрагъэзэщІам, 2009 - 2011 гъэхэм КъБР-м курыт лъэхъэнэм теухуа и финанс планым, «2008 гъэм КъБР-м и республикэ бюджетым и Іуэхукіэ» КъБР-м и Законым зэхэуэкІынымрэ зэхэлъхьэным теухуауэ» КъБР-м и законым и проектым.

Ярин Андрейрэ Бышэн Аэрэтрэ депутат куэдым я упщІэхэм жэуапхэр иратащ.

АдэкІэ Президиумым хэтхэр хэпльащ Урысей Федерацэм и нэгъуэщІ субъектхэм я парламентархэм кІыхьалхьэ жэрдэмхэм. Къащтэмэ, Экономикэ политикэмкІэ комитетым и унафэщым и кІуэдзэ Атэлыкь Анатолэ депутатхэм я пащхьэ кІрилъхьащ «МылькунШэ (банкрот) зэрыхьуэм и Іуэхукіэ» Федералъэ законым, банкрот Іуэхуэхэр кІыщІэткІэ щэнхабзэ Іуэхущіапіэхэм ящыщу социальнэ мыхьэнэ зиІэ объектэ конкурсым хагъэхьэхэм я спискэм щІыгъужьын и лъэныкъуэкІэ зэхъуэкІыныгъэхэр хэльхьэным теухуауэ Урысей Федерацэм и Федерацэм и Къэрал Думэм и депутатхэм зэрызыхуагъаззэр.

Щэнхабзэмкіэ, спортымкіэ, туризмэмкіэ, цІыхубэ хъыбарегъащІэ Іэнатіэхэмкіэ зэхъуэкІыныгъэхэр хэльхьэным теухуауэ Іэпщэ Заур кІыхилъхьэри, зэІуІэщ щыхэпльащ Урысей Федерацэм и кІэрал щІалэгъуалэ политикэм теухуа законодательствэр егъэфІэкІуэныкІэ кІэралым и унафэщІхэм зэрызыхуагъаззэм. ЩІалэгъуалэ политикэм и Іуэхугъуэ щхьэхуэхэр законодательствэм тэмэмуэ зэрыщІитъэбыдэр кІыхагъэщри, парламентархэм жаІащ кІэрал щІалэгъуалэ политикэм и унэтІыныгъэ нэхьыщхьэхэр зыІубзыкъ закон акт Урысей Федерацэм иІэн Іуэхукіэ» кІыхьэралыстэр икІи ищхьэкІэ кІыщыгъэльэгъуэ жэрдэмыр дылагъащ.

Аграрнэ политикэмрэ щІыуэпсыр къэгъэсэбэпныныкІэ комитетым и Краснодар мак1уэ. Гъуэгум километр 201-рэ и кІыхьащ, Каменномост, Абзэхэ, Тулэ, Понэжыкъуей жылагъуэхэр, Мейкъуапэ, Адыгейск кІалэхэр кІыхьэщІеубыдэ.

БАТЫР Любэ.

● КъБР-м и Парламентым и Президиумым

ЩІалэгъуалэрщ къэралым и къэкІуэнур

● Пшыхьхэр

● Хъыбар гуапэ

Къалащхьэм ИлъэсыщІэм зыхуегъэхьэзыр

Налшык и утхэмрэ хьэблэхэмрэ илъэсыщІэм ирихьэлІэу псей хэпльыхьахэр щагъэувынущ. Апхуэдэу псейхэр щагъэщІэрэщІэнущ Налшык къалэ округым хыхь къуажэ псоми. ИлъэсыщІэм япэ кІыхуэу Къэбэрдей-Балкъэрым и къалащхьэм щекІуэкІыну жармыкІэхэм цІыхуэхэр махуэщхуэм ирихьэлІэу нэхъ зыхуеину хьэщыпхэмрэ ерыскъыгъуэхэмрэ къыщащхуфІынущ.

КъАЛЭадминистрацэм и Іэтащхьэм и къалэнхэр зыгъэзащІэ Хьэгъэс Залымджэрий и пашэу Налшык къалэм и администрацэм кІыщыхэзрагъэпэщащ илъэсыщІэм пыщІа гуфІэгъуэхэр егъэкІуэкІыныжмкІэ кІыхэзгъэпэщащ кІуэ комитет.

Илъэсыщ1эр гъэпэпІэным зыхуэгъэхьэзырынымкІэ іужькІыгъэхэм кІыхашэнущ сурэтыщІхэр, щэхабзэм и лэжьакІуэхэр, электросетым, коммунальнэ Іуэхущіапіэхэм я Іэщ1агъэлІхэр, дэлэпкъыгъэхэр псынщІэм и дохутырхэр, милицэр, мафІэс къэмыгъэхъэныжмкІэ къалэм и Іуэхущіапіэхэм я пэмкъакІуэхэр.

Хабзэ зэрыхъуам тету, илъэсыщІэ псейхэр щагъэщІэрэщІэнущ къалэм и уг нэхъыщхьэ псоми. 2009 гъэр кІыззрыунэхъм пыщІа Іуэху нэхъыщхьэ дыдэр Абхъазым и утым дыгъэгъазэм и 31-м щекІуэкІынущ. Абы пщыхьэщхьэм сыхьэт 19-м щыщІэдзауэ сыхьэт 23-м нэсыху, жэщым сыхьэт 01-м щыщІэдзауэ 03-м нэсыху илъэсыщІэ концерт щыІэнущ, хьэрэкІытІэхэр щыдгъэуеинущ.

КЪУБАТИЙ Нуржан.

КъБР-м и Парламентым и депутатхэм гу зылъатапхъэ

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и зи чэзу зэІуІэ 2008 гъэм дыгъэгъазэм и 18-м КъБР-м и Правительствэм и Унэм (Лениным и уэрам, 27) щекІуэкІынущ.

ЗэІуІэм щыщІидзэнэр сыхьэти 10-рщ.

КъБР-м и Парламентым и пресс-Іуэхущіапіэ.

ЩІыналъитІыр зэпащІэ

АДЫГЕЙ. ***Урысей Федерацэм Транспортымкіэ и министерствэм и унафэкІэ Адыгейм и Мейкъуапэ районым и Победэ жылагъуэмрэ Краснодар къалэмрэ зэпызыщІэ автобус маршрут УФ-м и автомобиль-транспорт реестрым иратхащ.***

МЕЙКЪУАПЭ район администрацэм и управленэм и унафэщІ Афанасьев Сергей зэрыжиІамкІэ, Победэ, Каменномост, Тулэ, Абзэхэх жылагъуэхэм ципсэухэр мыхьмытІэу щІыпІэ зэхуэмыдэхэм щылъэІуащ Краснодар къалэ зэрыкІуэн автобус маршрутым къытрагъэувэну.

«МаршрутыщІэм илъэсиц хуэдизкІэ делэжьащ. Районым икІи Краснодар кІуэхэми, ди деж къакІуэхэми я Іуэхур иджы нэхъ тынш хъуащ. Туристхэми Іэмал ягъуэтащ Победэ жылагъуэм дэт Михаил ЦІихьым и цІэр зезыхьэ цІыхухьу члисэр (монастырь), Адыгейм и нэгъуэщІ щІыпІэ дахэхэр зрагъэлъагъуну», - жиІащ Афанасьев Сергей.

Победэ жылагъуэм икІыу автобусыр тхьэмахуэм плІэ Краснодар къалэм зэхуэдэ щІыгъужьын и лъэныкъуэкІэ зэхъуэкІыныгъэхэр хэльхьэным теухуауэ Урысей Федерацэм и Федерацэм и Къэрал Думэм и депутатхэм зэрызыхуагъаззэр.

Щэнхабзэмкіэ, спортымкіэ, туризмэмкіэ, цІыхубэ хъыбарегъащІэ Іэнатіэхэмкіэ зэхъуэкІыныгъэхэр хэльхьэным теухуауэ Іэпщэ Заур кІыхилъхьэри, зэІуІэщ щыхэпльащ Урысей Федерацэм и кІэрал щІалэгъуалэ политикэм теухуа законодательствэр егъэфІэкІуэныкІэ кІэралым и унафэщІхэм жаІащ кІэрал щІалэгъуалэ политикэм и унэтІыныгъэ нэхъыщхьэхэр зыІубзыкъ закон акт Урысей Федерацэм иІэн Іуэхукіэ» кІыхьэралыстэр икІи ищхьэкІэ кІыщыгъэльэгъуэ жэрдэмыр дылагъащ.

Аграрнэ политикэмрэ щІыуэпсыр къэгъэсэбэпныныкІэ комитетым и унафэщІ Несутулов Виктор депутатхэм я пащхьэ кІрилъхьащ мэкъумэш лэжьыгъэхэр щрагъэжІуэкІ льэхъэнэм мэкъумэшыщІэхэм кІащэхуа дизель гъэсыныпхъэмрэ минерал щІыгъэпшэрхэмрэ трагъэкІуэдам щыщ Іыхьэ хуапшыныжьын папщІэ Урысей Федерацэм и субъектхэм я бюджетхэм 2009 гъэм субсидиехэр яхуэутІипщыным теухуа Іуэхур.

КъБР-м и Парламентым и Президиумым хэтхэм унафэ ящІащ Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Парламентым и ЩІыхь тхылыр Балкъыз Валерэ Лабий и кІуэм - Урысей Федерацэм, КъБР-м щІыхь зиІэ я артистым иратыну.

ЗэІуІэм и кІэуэным Несутулов Виктор депутатхэм яхуиІуэтэжащ мэкъумэш хозяйствэм зегъэужьынымкІэ ещанІэ зи чэзу Іэхухуэм теухуауэ Краснодар къалэм щекІуэкІа зэІуІэм зэрыхэтар.

БАТЫР Любэ.

Бэгъэпщ Сергей и зэфІэкІыр къалъытэ

АБХЪАЗ. ***Бельгием и жылагъуэ зэгухьэныгъэм и щІыхь дипломхэр Абхъазымрэ Осетие Ипшэмрэ я президентхэу Бэгъэпщ Сергейрэ Токоевтэ Эдуардрэ иджыблагъэ къыхуагъэфащащ.***

АБХЪАЗЫМ и президентым и пресс-Іуэхущіапіэм къыззритамкІэ, Бельгием и жылагъуэ зэгухьэныгъэм республикэм и ліыщхьэ Бэгъэпщ Сергей къритащ «Лъэпкъымрэ Хэкумрэ псэ хьэлэлкІэ зэрыхуэлажьэм папщІэ» щІыхь дипломыр.

Къыхэдгъэщынщи, «Гъуэзджэр гъунапкъэнэшэщ - Мамырыгъэм и лъэмыжщ» зэгухьэныгъэм игъэпэжащ мамырыгъэр дуней псом щыгъэбыдэныжмкІэ, щІыхухэм я псэукІэр егъэфІэкІуэныжмкІэ 2008 гъэм лэжьыгъэшхуэ езыгъэкІуэкІа политикэр, къэрал лІыщхьэхэр, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я унафэщІхэр, нэгъуэщІхэри.

ХЬЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

● Адыгэ псалъэр» къыхызох

Сы-«Адыгэ псалъэщ»

Сыадыгэщ, сы-«Адыгэ псалъэщ»,
Махуитху зэкІэлъыкІуэм сыкъыдокІри,
Кьыхэмыкьыу пІалъэ,
Сэ унагъуэ куэдым салъэІэс.

Жылэ хэпльыхьауэ къащып хьэрфхэр,
Вагъэ хужь си напэм трасэж,
Кьыщагъуэтри си деж щхьэж ифІэфыр,
Ар акьыл зэхэдзэщ, щІаджькІыж.

ХьыбарыщІэу дуней псом щызекІуэр
Кьыщагъуэтыр и чэзум си деж.
СагъэщІэрэщІэжри сурэт екІуэхэм,
Ахэми кьыватыр гукьыдэж.

Зэхуэошэсыжыр ди адыгэу
Кьытхуэпабгъэу дэнэжІи щыпсэур.
Зи псэм хэльу хьуам
муслымэныгъэр
Мазэ къэс хухахыр напэ псо.

УпщІэ куэдым срижэуаптакІуэщ:
Фи лэжьыгъэ, фи унагъуэ Іуэху...
Кьатхэ, кьыщІэупщІэ, щІэджькІакІуэ,
Уигу щІэныкъуэ псори сэ сфІэІуэхущ.

МыкІуэщІыжу сиІэщ «Дыщэ пхъуантэ»,
Іуэрыіуати таурыхьи дэщ.
ЦІыкІуми инми щІапщытыкІ кьапхъуатэу,
УзыщІешэ, хэльщи «Жьмыдзэ».

Телевизор еплъхэм зыхуей псори
БламыгъэкІыу кьыщагъуэт си деж.
КьысщІатынум щІэмыфыгъукІыжхэр
Ильэс ныкьуэ псокІэ щІемыгъуэж.

Дауэ ар зэридзэр адыгэпсэм?
МашІэщ тевдзэр, куэдым фыхокІыж.
ФымыщІыж Іумпэм ди адыгэбзэр,
Ар фи гъунэгъу псоми схуажефІэж.

ДЫДУ-ЩОДЖЭН Тамарэ.

Дыгулыбгъуей кІуажэ.

Ди газетыр къыфІэрыхьэну фыхуеймэ

Ди щІэджькІакІуэ лъапІэхэ!

Фигу къыдогъэкІыж 2009 гъэм и япэ илъэс ныкъуэм къыфІэрыхьэну газетхэм, журналхэм Іэ тедзэныр зэрекІуэкІыр. Илъэс ныкъуэм ди газетым и уасэр сом 356-рэ кІэлпейкІи 10-рэщ.

«Адыгэ псалъэм» Іэ щытетдзэ хъунущ республикэм и почтт Іуэхущіапіэ псоми.

Ди индексыр 51531

● Пшыхьхэр

ИугъащІэ Темыркъаным!

Санкт-Петербург и филармонием и художественнэ унафэщІ Темыркъан Юрэ илъэс 70 зэрырикъур дыгъэгъазэм и 12-м игъэтхъэпІащ. Абы и щІыхькІэ Урысейм и филармоние оркестр нэхъыфІ дыдэхэм концерт ин щатащ филармонием и пэщІыхьэм.

КОНЦЕРТЫМ щІимыдзэщІыкІэ УФ-м и Президент Медведев Дмитрий кІыпІэхьа хъуэхъум къеджащ къэралым и Президентым и полномочнэ лІыкІуэу Ищхьэрэ - Кьухьэпіэ федералнэ округым щыІэ Клебанов Илья. Юбилярым апхуэдэу хъуэхъу псалъэхэмкІэ зыхуигъэзащ Санкт-Петербург и губернатор Матвиенкэ Валентинэ. Абы и ужькІэ утыкум кьихьащ концертыр езыгъэкІуэкІ Швыдкой Михаил.

Концертыр кьыззэІуахащ Глинкэ Михаил и «Жизнь за царя» оперэм щыщ «Славься» хорымкІэ. А пщыхьэщхьэм зым зыр нхъуэжу утыкум итащ дирижер щІэрыІуэхэу Алексеев Николай, Дмитриев Александр, Янсонс Марис сымэ. Япэ Іыхьэм хиубыдэу Темыркъан Юрэ и щІыхькІэ езыхэм я репертуарым хыхьэ музыкэр ягъэзэщІащ пианистхэу Вирсаладзе Элисо, Кисин Евгений, скрипачхэу Седзи Саакэ, Кремер Гидон, виолончелистхэу Гутман Натальи, баритон Лейферкус Сергей сымэ.

Концертым и етІуанэ Іыхьэм ирихьэлІэу пшыхьым къыщІыхьащ УФ-м щэнхабзэмкІэ и министр Авдеев Александр. Абы и хъуэхъум кьыхигъэщащ Темыркъан Юрэ дуней псом щэнхабзэм и дежкІэ иІэ мыхьэнэр. Оркестрым игъэзащІащ юбилярым и щІыхькІэ Щедрин Родион итха «Вивата!» пьесэр. АдэкІэ утыкум кьыхьащ скрипач Репин Вадим, пианист Мацуев Денис, альтист Башмет Юрий, уэрэджьІакІуэ щІэрыІуэ Хворостовский Дмитрий сымэ.

Концертым щІэсахэр зэфІэту юбилярым куэдрэ Іэгу хуеуащ.

Дирижер иным и юбилей пщыхьэщхьэм щыІащ щыху куэд хэту Къэбэрдей-Балъкъэрым икІа делегацэр, КъБР-м и Президент Кьанокъуэ Арсен и пашэу.

. . .

Дыгъэгъазэм и 14-м Санкт-Петербург къыщызэІуахащ «Гъуэзджэм и утэ» дунейпсо щІымахуэ фестивальр. Мы гъэм ар хуагъэпсащ Брамс Иоганнес къыззрагъэхуэр илъэси 175-рэ зэрырикъум.

ФЕСТИВАЛЫР къыщыззІуахащ Петербург и филармонием и пэщІыхуэм. Япэ дыдэ утыкум кьихьащ махуитІ япэкІэ мы пэш дыдэм зи юбилей щызэпкъэпІа дирижер щІэрыІуэ Темыркъан Юрэ. Абы щыгъуэ концертым хэтащ пианист Кисин Евгений. Оркестрымрэ абырэ ягъэзэщІащ Брамс и япэ концертыр. Апхуэдэу а пщыхьэщхьэм ягъэзащІащ Прокофьев Сергей и «Ромео и Джульеттэ» балетым щыщ музыкэ.

Японием и предприятэ нэхъ ныхэри, къэралым и производствэр зэрыщытри нобэ къызэрахута щытыкІэ гугъуэм хуэдэ, 1970 гъэхэм лъандэрэ щыІакъым.

Апхуэдэ Іуэху епльыкІэм хуэкІуащ Японием и ахьшэхъуампІэ нэхъыщхьэм и экспертхэр, предприятэхэм я экономикэ щытыкІэр зыхуэдэм хэпльа нэужь. Апхуэдэ къэпщІэныгъэхэр а банкым мазищ кьэс зэ иреГъэкІуэкІ, къэралым и предприятэ, компание мини 10-м я Іуэхуэр зытетыр зэхигъэкІыу. Экспертхэм къызэралъытэмкІэ, Іуэхущіапіэ нэхъыфІхэр «хэзыгъэщІар» дунейпсо финанс кризисырщ. Абыхэм къыщІагъэкІ хьэпшыпхэр куэдкІэ ягъэмэщІэн хуей хуащ Америкэм, Европэм, Азием щащэхум зэрыхэщІам къыхэкІыу.

(ИТАР-ТАСС).

Японием и предприятэ нэхъ ныхэри, къэралым и производствэр зэрыщытри нобэ къызэрахута щытыкІэ гугъуэм хуэдэ, 1970 гъэхэм лъандэрэ щыІакъым.

Апхуэдэ Іуэху епльыкІэм хуэкІуащ Японием и ахьшэхъуампІэ нэхъыщхьэм и экспертхэр, предприятэхэм я экономикэ щытыкІэр зыхуэдэм хэпльа нэужь. Апхуэдэ къэпщІэныгъэхэр а банкым мазищ кьэс зэ иреГъэкІуэкІ, къэралым и предприятэ, компание мини 10-м я Іуэхуэр зытетыр зэхигъэкІыу. Экспертхэм къызэралъытэмкІэ, Іуэхущіапіэ нэхъыфІхэр «хэзыгъэщІар» дунейпсо финанс кризисырщ. Абыхэм къыщІагъэкІ хьэпшыпхэр куэдкІэ ягъэмэщІэн хуей хуащ Америкэм, Европэм, Азием щащэхум зэрыхэщІам къыхэкІыу.

Буш вакъэхэр ираутІыпщ

США-м и президент Буш Джордж Багдад пресс-конференц щриГъэкІуэкІащ, Ираким и премьер-министр аль-Малики Нури и гъусэу.

Буш къыщыщІалъэ журналистхэм ящыщ зым и вакъэр лъихри абы ириутІыпщащ, хьэрыпыбзэкІэ мыпхуэдэ псалъэхэр щІигъури: «Мыр Иракым и цІыхубэм пхуиущІ тыгъэщ! Уэхъэщ».

И етІуанэ вакъэр США-м и президентым щриутІыпщым, абы жиІащ: «Мыр фызабэу, сабий зеиншэу кьэнахэм, Иракым щебгъэхъа псоми кьапэкІуэу кьуатыж!»

И вакъэхэр щриутІыпщым, журналистыр Буш метриплІ хуэдизкІэ пэжыжьэу арат. Ар президентым и хьумакІуэхэм яубыдри, пэшым щІащащ.

Апхуэдэ Іуэхугъэу зылэжьар Египетым и «Аль-Багдадиа» телеканалым Иракым щигъэлажьэ корреспондент Мунтадхар аль-Заидищ. Буш журналистэм яжриІащ хьэрыпыбзэ зэримыщІэм кьыхэкІыу абы и псалъэхэр зыкъэзрыгурымыІуар икІи къэхьар Іуэхугъуэ дыхьэшхэну, демократием и щапхъэ лейуэ кьызэрильытэр. Ауэ вакъэр щІыхум ебутІыпщыри, ар хьэм хуэбгъэдэнри хьэрыпхэм я дежкІэ егъэлеяуэ узыгъэпуд Іуэхущ. ФІэщхьыгъуейщ абы Буш Джордж щымыгъуаззу.

Унафэмкіэ арэзыкъым

Приморскэ щІыналъэм и Хабзэгъэув собранэм и депутатхэм дыгъэзэ лъэІукІэ Урысейм и Правительствэм зыхуагъэзащ, хамэ къэралхэм щызэпкъралъхьа автомобилхэр ди къэралым и гъунапкъэм къыщыпхьэрашкІэ щхьэщатыкІ ахьшэр ягъэмэщІэжыным щыгугъэу.

А пошлинэхэм хэгъэхуэным ехьэлІа унафэр 2008 гъэм дыгъэгъазэм и 10-м къащтащ, етІанэгъэ щІыщыдзэм и 11-м лэжьэн щІидзэн хуейщ. А унафэм кьеХьумэ автомобиль щызэпкъралъхьэу Урысейм щыла-жьэ предприятэхэр. Ауэ Приморьем и автомобилистхэр абыкІэ арэзыкъым, сыту жыпІэмэ хамэщІ щызэпкъралъхьа автомашинэхэр абыхэм пуду икІи тыншу иджыри къэс къаІэрыхьэу щытащи. А щІыналъэм автомашинэ псыншІэу щыІэм я процент 90-р Японием щащІащ. Иджы, Приморьем и депутатхэм къызэралъытэмкІэ, унафэщІэмкІэ мыарэзыуэ. Приморье щІыналъэм и УВД-м къызэритамкІэ, Владивостокрэ абы пэмыжыжьэ Артём къалэмрэ щІыху 26-рэ щаубыдащ, унафэмкІэ мыарэзыуэ Іуэхугъэр зэрызэхуэдэм къыхэкІыу.

(ИТАР-ТАСС).

НОБЭ

♦Къызахъстан Республикэм и лъэныкъ гуфІэгъуэщ - 1991 гъэм ар къэрал щхьэхуит хъуащ.

♦Нью-Йорк щекІуэкІынущ сабийм и хуитыныгъэхэмкІэ Конвенцэм Іэ тезыдза къэралхэм я 13-нэ зэІуІэ.

♦Дыгъэгъазэм и 16 - 17-хэм Москва щызэхэтынущ «ЩІэныгъэ-технологие щытыкІэхэр Урысейм зиужьыныжмкІэ мыхьэнэшхуэ зиІэщ» зи фІэщыгъэщІэ щІэныгъэ сессие. Ар иреГъэкІуэкІ щІэныгъэхэмкІэ Урысейпсо академием.

♦Дыгъэр кьыщІэкІащ сыхьэти 7-рэ дакьикьэ 34-м, кьухьэжьынущ сыхьэт 16-рэ дакьикьэ 30-м.

♦Махуэм и кІыхьагъщ сыхьэти 8-рэ дакьикьэ 56-рэ.

Плансэр зыгъэхьазырар ГЪУЩІО Зарифи.

Пщыхь Іуэхугъэ:

Хабзэр зэхалъхьэркъым, гъащІэм къыхокІ.

● КЪБР-м и Парламентым

Сыт узыншагъэр зэлъытар?

Иджыблагъэ КъБР-м и Парламентым и Унэм щыізэ хэтащ егъэджэныгъэмкІэ, щІэныгъэмкІэ, узыншагъэр хъумэныжьмкІэ абы и комитетым и зэІушІэ, Кьыгъэхъэгъэ тепсэлъыхьащ республикэм щышІэ санитарно-эпидемиологие щытыкІэр егъэфІэкІуным ехьэлІа Іуэхугъуэхэм. Зи цІэ кІитІуа комитетым хэтхэм нэмыщІ, зэІушІэм кІрихьэлІат КъБР-м и Парламентым и Унафэщым и къуадзэ Фечченкэ Людмилэ.

ЗэІушІэр кьыхэІуихащ икІи иригъэкІуэкІащ КъБР-м и Парламентым егъэджэныгъэмкІэ, щІэныгъэмкІэ, узыншагъэр хъумэныжьмкІэ и комитетым и пашэ **Иванов Игорь.** Зытепсэлъыхьыну Іуэхугъуэхэр иубзыіуха нэужь, абы жиІащ щыпІэм и санитарно-эпидемиологие щытыкІэм республикэм щыпсэу Іуэхуэхэм и узыншагъэр куэдкІэ зэрелытар, ар егъэфІэкІуным кьарууэ яІэр ехьэлІэн зэрыхуейр.

Роспотребнадзорым КъБР-м щиІэ щыналъэ управленэм и унафэщІ **Хъэцыкъу Климентий** псалъэ щратым жиІащ уз зэрыщІалъэ кьыхэІуэ цІыхуэхэм я бжыгъэм республикэм зэрыщыхьуэр.

- 2008 гъэм и мазипщІым кьапщтэмэ, КъБР-м щыпсэу цІыхуэхэм ящыщ 66389-м уз зэрыщІалъэ зэхуэмыдэхэр кьайуэлІащ. А узыфэхэм ящыщу щымкІэ ди сымадзэхэм я бжыгъэр нэхъыбащ, ик у ит урысейпсо бжыгъэм еплъыт-мэ, Апхуэдэу, кьаберзэлъыдэмэ, бруцеллезыр (хуэдэ 4,5-кІэ нэхъыбащ), дизентериер (хуэдэ 2,3-кІэ нэхъыбащ), кьыдыхэкІар кьахуэмыхуэ ныбэуз инфекцэрэ процент 28-кІэ нэхъыбащ, - кьыхигъэщащ абы. - А лъэхъэнэм кьырийбыдэу ВИЧ-инфекцэ кьыдэуз цІыху 37-рэ кьэтхутащ.

Республикэм и сымаджэщхэр, профилактикэ щрагъэкІуэкІыпхъэ нэгъуэщІ медицинэ Іуэхущапі эхэр эпидемиемэ зэрыхуэхъэзырыр кьыщащытам щыгъуэ, наІуэ кьэхъуащ мЕдицинэ лэжьакІуэхэр инфекцэхэм щызыхъумэ щыгъын хэха ирикъуу республикэм зэримыІэр, уз зэрыщІалъэ кьызэуалІэ сымаджэхэм я бжыгъэм хэхьуэ зэпытмэ. Мы илъэсым и кІуэцІкІэ грипп кьайуэлІащ цІыху 17-м. ОРВИ кьыдэу захэм я бжыгъэр 51196-рэ мэхъу. Гриппым щызыхьумэн мастэ зыхэлъхьапхъэ цІыхуэхэм я бжыгъэр 99090 хьу щхьэнІэ, федеральнэ бюджетым кьыхэхьІыу республикэм кьыІэрыхьа «Грипп» х ущхъэр зыхурикъуар цІыху 25650-щ. Республикэ, муниципальнэ мыльКум кьыхэжІыу апхуэдэ хущхъуэ хэлъхьэгъуэу мин 60 кьащхэуэн хуейщ хуэгъэ шкэхэм щеджэхэм папщІэ. ЭжІэ щыІэр ефджанКуэ 1040-м яхурикъунщ. А лэжьыгъэхэм кьадэкІуэу, сабийм эм хальхьащ фафІэмрэ полиомиелитымрэ зэрырпэщІэтын хущхьуэхэр.

ХьэцыкІуР апхуэдэу тепсэлъыхьащ уз зэрыщІалъэхэм ящыщ куэд кьызыпикІрыкІ хьэ, джэдуэ хьэрыІуэ кьэубыдыным ящыщ гурыуэхэм.

Псальэм папщІэ, Налшык кьалэм а Іуэхум щелэжьыр зы гуп закъуэщ, Майскэм - цІыхуитІщ. Республикэм и адрей щыпІэхэм мы Іуэхум гулытэ хэха щигъуэтыркъым.

ЦІыхуэхэр зэфэ, Іуэхущапі эхэм кьагъасэбэп псым и гугъу щищІым, ХьэцыкІым кьыхигъэщащ абы кьыхэжІа уз зэрыщІалъэ мы илъэсым кьриубыдэу зэрыщымыІар, ауэ псым фІагъ и лъэныкъуэкІэ арэзы уэзримыщІыр. Республикэм и жьІэ зыбжанэм яІэрыхьэ псыр изагъэкъым санитар-эпидемиологие мардэм. Кьапщтэмэ, Дзэлыкъуэ куейм цІыхуэхэм кьыщагъэсэбэп псыр зэрымыщІагъуэр кьыхигъэщащ щхьэнтэлъам.

ЗэІушІэм щытепсэлъыхьащ республикэм и курыт школхэм я еджакІуэхэр пщІэнІзу зэрагъашхэм. Апхуэдэ Іуэхум кьызэщІагъэуБыдэфыр еджакІуэхэм я процент 58-рщ. Зы сабийм махуэм хухахыр соми 8-рэ кІэпІейкІи 10-рэщи, абы щхьныгъуэфІ кьыпхущІэгъэжІыр-мэ, Сабийхэм я зыгъэпсэхуГъэ лъэхъэнэр тэмэму кьызэрэпэщІыным, узыншагъэм зэран хуэхъу ерыскъыкъэкІхэр цІыхуэхэм яІэрымыхьыным зэрыкІэлъыплъым, кьалэхэм, кьуаджэхэм щызэхуахьэс пхъэнкІийр и чэзум ІушыІым, цІыхум и узыншагъэм джжІэ мыхьэнэшхуэ эмІэ нэгъуэщІ Іуэхугъуэхэри кьыщалэтащ зэІушІэм **Федченкэ Людмилэ, Иванов Игорь, Иуан Анатолэ, Жыгун Аскэр** сымэ, нэгъуэщІхэми.

Зытепсэлъыхьа ІуэхуэхэмкІэ щапхъэхэр депутатхэм ягъэбелджылац. КъБР-м и Правительствэр, Роспотребнадзорым КъБР-м щиІэ щыналъэ управленэр, КъБР-м Узыншагъэр хъумэныжьмкІэ, Егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ и министерствэхэр, апхуэдэуи республикэм и кьалэхэм, куейхэм я щыпІэ администрацэхэм я Іэтащхьэхэр абыхъэм телъжьэн щхьэкІэ Іэрагъэхьащ.

БАБЫГУ Линэ.

Унагъуэ 423-м я псэупІэхэр ирагъэфІакІуэ

КъБР-м и Парламентым Аграрнэ политикэмрэ щыІэпсыр къэгъэсэбэпынымкІэ и комитетым и зэ чэзу зэІушІэм республикэм и экономикэм и Інатіэ зэмылІэужьыгъуэхэм щызыгъэгъуэтыжу кьуэ кьраІэ и Іэдакъэ абы хэтащ КъБР-м и Парламентым и Унафэщым и къуадзэ Бозий Натальи, республикэм и муниципальнэ щыналъэхэм я лЫкІуэхэр. ЗэІушІэр иригъэкІуэкІащ Аграрнэ политикэмрэ щыІэпсыр къэгъэсэбэпынымкІэ комитетым и унафэщІ Несутулов Виктор. КьыІэхуэсахэр хэпльащ Іуэху зэмылІэужьыгъуэу тІощым изблагъэм.

«2010 ГЪЭМ нэсыху КъэбэрдейБалъкъэр Республикэм и кьуажэхэм социальнэ и лъэныкъуэкІэ зэрызэужьынр» республикэ программэ хэхар. Абы и мурад нэхъыщхьэр кьуажэдэсхэм псэупІэ и лъэныкъуэкІэ я Іуэхур егъэфІэкІуэнырщ, ахэр нэхъ тэмэму газкІэ, псыкІэ кьызэрэпэщІынырщ, щколхэр, социальнэ мыхьэнэ зиІэ нэгъуэщІ Іуэхущапі эхэр хуэунырщ е къэгъэнэщІыкІынырщ.

Муниципальнэ районхэмрэ кьалэ округхэмрэ я администрацэхэм я Іэтащхьэхэр щыІугъу, КъБР-м Мэкъумэщ хозяйствэмрэ ерыскъыпхъэжмкІэ министерствэм зэхитлъхьажащ кьуажэм унэщащІ папщІэ 2008 гъэм хьэралъэ зыдэІэпыкъунэу унатващІэхэм, Іэщ1агъэ1І щІалэхэм я спискэ зэгуэнр.

Мыгъэрей программэм 2007 гъэм елытагъэу унагъуэ 56-кІэ нэхъыбэ хагъэхащ. Псори зэхэту дэІэпыкъуныгъэ щІыкІэм 183-м щыщу 102-р Іэщ1агъэ1І щІалэхэм я унагъуэхэрщ. Кьэрал субсидиехэм я хьэкъкІэяуэу, кьащэхуащ е кьащэхунущ метр зэбгъуэзнатІэ мин 12,6-рэ кьызэрыкІыну псэупІэжэ. А щІыкІэм тетУ, 2006 - 2008 гъэхэм мы программэм ипкъ иткІэ я псэупІэхэр ирагъэфІэкІуащ кьуажэ унагъуэу 423-м.

ЖыІагъуэхэр псыкІэ кьызэрызэрагъэпэщыр егъэфІэкІуэным мы гъэм трагъэкІуэда сом мелуан 64,8-м щыщу сом мелуан 18-р федеральнэ бюджетым, сом мелуан 32,8-р республикэ бюджетым кьыхэхІащ, сом мелуан 14-р нэгъэщІ эхкъыпІэхэм я хьэмкъкІэ кьызэрагъэпэщащ.

Доклад зыщІам кьыхигъэщащ апхуэдизэ ахъшэр пщІэнщэу зэрымыкІуэдар, абы и хьэкъкІэ кьуажэитхэм я Іуэкур зэрырагъэфІэкІуар. дызыхьэкІуэ ипхъэм аргуэру кьуажэ 15-м зыхуэфащэ гъэжьыгъэхэр зэрыщІагъэкІуэжырщ.

Къуажэдэсхэр газкІэ кьызэрызэгъэпэщар егъэфІэкІуэнми хуэфащэ гулытэ хуащІащ, а Іуэхум кьуажитІ кьуденм щытрагъэкІуэдащ сом мелуан 14,5-рэ.

Программэ хэхам и ахъшэ 2008 гъэм зытрагъэкІуэдахэм ящыщщ сабий 660-р щІэхэуну Анзорей кьуажэм дащІыхь курыт еджапІэр.

Дэхэу Валерэ кьызэрыгъэщамкІэ, мы программэр гъэзэщІынымкІэ хухах ахъшэр дызыхуэкІуэ ильэсым хэпщІыкІыу нэхъыбэ хъунущ.

Доклад зыщІам жэуап иритащ депутатхэр зыщІэупщІа Іуэхущхэм.

КъБР-м финансхэмкІэ и министр **Бышэн Азрэт** тепсэлъыхьащ 2009 гъэм республикэм и бюджетым и Іуэхугъуэ нэхъыщхьэхэм, КъБЭрдей-Балъкъэр Республикэм курыт пльэхъэмэ тещІыхьа и финанс планым.

Комитетым и зэІушІэм щыІэхэпльащ нэгъэщІ Іуэху зыбжанэми.

БАТЫР Любэ.

КъБР-м и Парламентым и пресс-Іуэхущапі эм и лэжьакІуэ.

● Ухуэныгъэщ1эхэр

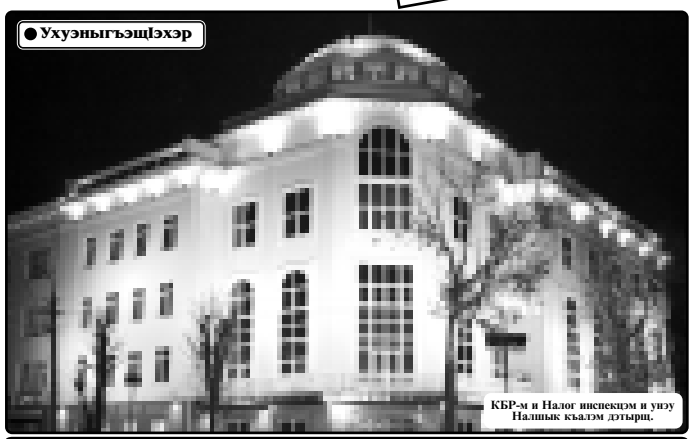

КБР-м и Налог инспекцэм и унэу Налшык кьалэм дэтырщ.

Хьэрычэтыщ1эм и хьэл нэхъыщхьэу щытыпхъэр

Иджыблагъэ Налшык къэралыгъуэм и Іуэху зэтеухубзыр зи мурад хьэрычэтыщІэ ныбжьыщІэхэм, студентхэм папщІэ зэІушІэ щыхьэпэ щекІуэкІащ. Ар кьызэригъэпэщащ КъБР-м Экономикэ зыужьынырэмрэ сатумкІэ и министерствэм.

ЗэІушІэр кьызэІуихащ кьалэ администрацэм и тхьэмадзэм и къуадзэ, сатумрэ хьэрычэтыщІэ Іуэхуэхэмкі управленэм и унафэщІ **Тюбеев Хьызыр**. Ар кьыщыпсалъэм хьыхигъэщащ КъБР-м и Президентымрэ Правительствэмрэ республикэм хьэрычэтыщІэ Іуэхум зыщегъэужьыным мыхьэнэшхуэ зэрыраІэтыр, апхуэдэуи абы и лъэныкъуэкІэ зэхэтІыкІ Іуэхуэгъуэхэм кьытеувыІащ. «Хьэрычэтыщ1э Іуэхум республикэм екъулІэныгъэ щиІэнырщ кудкІэ елытагъ Іэщ1агъэ1І ныбжьыщІэхэм зрагъэгъуэтщІэнигъэм, сатум хэкІыпІэхэр псынщІэу кьыщагъэхьэтыфу есэным, зыхуеину тхылъымПэхэр хабзэ и лъэныкъуэкІэ зэгъэкІуауэ зэрахьэфу, я хуитныныгъэмрэ я кьалэнхэмрэ нэсу зыхащІу я щытыным, - жиІащ Тюбеевым.

Нэхъыщхьэраш, фымыщІэмэ, фыщІэупщІэну фымыкІытэ».

Кьалэм и рекламэ агентствэм ящыщ зым и лэжьакІуэ Щоджэн Залым иригъэкІуэ1а семинарым хьэрычэтыщІэу уэзрыщытым щыхьэт техьуэ тхылъыр кьызэрадгихьным деж щетлэжьауэ, Іуэхум уэхэшыз япэ лъэбакъуэхэм техууэ нэгъуэщІ куэдми щытепсэлъыхьащ.

ЗэІушІэр кьызэрыгъэпэщащ зэгъэзгъэщІа зы Іуэхугъуэ кьыхэдгъэщынут тхылъым и кІэм: ныбжьыщІэхэр семинарым сыхьэт ныкъуэкІэ кьыкІэрыхуауэщ кьыщыдзэхуэсар. Хэт ищІэрэ, ахэр зыщІэс еджапІэхэм апхуэдэ щыІэхабзэмэ, ауэ иджы абыхэм зрагъэщІапхъэщ кьыпхуэгъэльэгъуа зэманым урихьэлІэу зэІушІэм уекІуэдІэфынырехьэгІэныгъэ иІэщу щІэхьэпс хъэрычэтыщІэм и хьэл нэхъыщхьэу зэрыщІ-

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакіуэ комиссэм

● Гу зылъытапхъэ

КъБР-м и Парламентым и депутатхэр 2008 гъэм гъатхэпэм и 14-рэ зыгъэхахынум кьыхэкІыу КъБР-м и Хэхакіуэ комиссэм республикэм и хэхакіуэхэмрэ хэхакіуэ зэгуэхьныгъэхэмрэ щыгъэзэгъэнымкІэ зэкъоуплъхьэным и Законым и Іэдакъэ щекІуэкІащ. Ар кьызэригъэпэщащ КъБР-м Экономикэ зыужьынырэмрэ сатумкІэ и министерствэм.

Цыхуэхэм папщІэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатхэр хэхьнымк и Іуэхуэкі» КъБР-м и Законым и пп.6 и 7-м и Іэдакъэ щыІэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым хахын папщІэ кандидатхэм я спискэм хэту ильэс 21-рэ иригъуэ цІыхур кьагъэльагъуэ хьунущ. Кандидатхэм я спискэм хэту кандидатыр къэзыгъэльагъуэр хэхакІуэ зэгуэхьныгъэр.

Дэтхэнэ цІыхуми хуитныныгъэ иІэщ кандидатхэм я спискэу хэхакІуэ зэгуэхьныгъэм кьыхилъхьэнум езым и кандидатурэр хагъэхьэн папщІэ хэхьныгъэхэр егъэкІуэкІыным, нэхъ ерыскъыкъэкІ хэхакІуэ зэгуэхьныгъэр.

Дэтхэнэ цІыхуми хуитныныгъэ иІэщ кандидатхэм я спискэу хэхакІуэ зэгуэхьныгъэм кьыхилъхьэнум езым и кандидатурэр хагъэхьэн папщІэ хэхьныгъэхэр егъэкІуэкІыным, нэхъ ерыскъыкъэкІ хэхакІуэ зэгуэхьныгъэм и официальнэу кьыщытрадзам (хэІущІыу щащІам) и ужькІэ махуищ нэхьыбэ дэмыкІыу дэтхэнэ зэхакІуэ зэгуэхьныгъэмэ зыхуигъаз хьунущ. А кандидатурэр политикэ партым хэту цІыхуищІ нэхъыр мынэхъ мащІэм даІуГ нэужьмэ (политикэ партым и щІыналъэ къудамэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыІэмэ, ищхьэкІэ кьыщыгъэльэгъуа цІыхуищІри а щІыналъэ къудамэм хэтхэм ящыщу щытын хуейщ), кандидатхэм зыхуэфащэ я спискэм хагъэхьэн папщІэ кьыхахььа адрей кандидатурэхэм ящыгъуэу абыи фІэкІыпІэ имыІэу щытепсэлъыхьын хуейщ политикэ партым зэпымыуэу лажьэ и органым и зэІушІэм, конференцыем е щІыналъэ къудамэм хэт псоми я зэІушІэм.

ЦІыхум хуитныныгъэ иІэщ зэрыщІыхуэхьум е зэрыщІыхьэбзам, зыщыщ расэм, лъэпкъым, и бзэм, кьызыхэкІам, и мылькум, иІыгъ кьулыкъум, щыпсэу щыпІэм, диным зэрыхуущытым, и фІэщхьныгъэхэм, жылагъуэ зэгуэхьныгъэхэм зэрыхэтым, апхуэдэуи нэгъуэщІ щытыкІэ эм емылъыгвуэ депут атУ ахъшэу.

Хахьну хуитныныгъэ иІэкъым зи акъылкІэ зэтемысу судым кьиІулъэ е суд унафэкІэ зи щхьэхуитныныгъэхэр зыІахаехэр щаІыгъ щыпІэм эм щыІэ щыІуэхэм.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутату зыхригъэжьну хуиткъым Урысей Федерацэм и цІыхуу нэгъуэщІ къэралым и гражданствэ зиІэм е нэгъуэщІ къэралым Іэпхъуэну хуит ящІам, апхуэдэу Урысей Федерацэм и цІыхур зэпымыуэу я щІыналъэ къэралым щыпсэуну зэрыхуитым щыхьэт техьуэ кьинэмыщІ документ зэратам.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутату зыхригъэжьну хуиткъым Урысей Федерацэм и цІыхуу:

1) щІэпхъаджагъэ хьэлъэхэр, (е) щІэпхъаджагъэ хьэлъэ дыдэхэр зэрилъэкъым кьыхэжьІыу яГъэтІысам икІи хэхьныгъэр щекІуэкІ махуэм ирихьэлІэу суд кьыкІэрилъхьа тезырир нэгъэсауэ зымыпшынам е я тезырир зэрытрамыхьжам;

2) Урысей Федерацэм и Уголовнэ и кодексым кьыщыгъэльэгъуа щІэпхъаджагъэу экстремист унэтІыныгъэ зиІэхэр зэрилъжьам папщІэ зэрытІысам икІи хэхьныгъэр щекІуэкІ махуэм ирихьэлІэу судым кьыгъэрилъхьа тезырир нэгъэсауэ зымыпшынам е я тезырир зэрытрамыхьжам;

3) Урысей Федерацэм Административнэ хэхьаншагъэхэмкІэ и кодексым и 20, 20.29 статьэхэм кьымыуэзэльэгъуа кьуаншагъэхэр зэрилъжьам папщІэ административнэ зэхуэпым ирашэлам, абы административнэ тезырир щытелъ пІалъэм хиубыдэу хэхьныгъэхэр екІуэкІ зэуэнам;

ПІалъэ пыухыкІакІэ цІыхум кьэрал, муниципальнэ кьулыкъуэхэр зэрихьэ мыхьэну кьару зыгъуэта суд унафэ щыІэмэ, а цІыхур кандидату ятх хьунукьым, а пІалъэр имыух щыкІэ хэхьныгъэхэр екІуэкІмэ.

Хэхакіуэ зэгуэхьныгъэхэм папщІэ

Кандидатхэм я спискэр х эхакІуэ зэгуэхьныгъэм кьегъэльагъуэ хэхьныгъэхэр егъэкІуэкІын зэрыхуейм теухуа унафэр кьыгъэтрадза нэужь махуэ 30-м кьрифыдзу .

Хэхакіуэ зэгуэхьныгъэм и съездым (конференцыем) кандидатхэм я спискэр къэгъэльэгъуэным теухуауэ кьищта унафэр протоколу (нэгъэщІ документу) ятх икІи абы кьыщагъэльэгъуэн хуейщ:

1) съездым (конференцыем) и делегату ятхаХэм я бжыгъэр;

2) зыхуэфащэ политикэ партым и уставым ипкъ иткІэ унафэ кьащтэн папщІэ съездым (конференцыем) делегату хэтын хуей бжыгъэр;

3) кандидатхэр къэгъэльэгъуэнымкІэ унафэр, а унафэм теухуауэ Іэ зэрэІэтам кьрикІуакэр (кандидатхэм я спискэр щыІугъу);

4) хэхакІуэ зэгуэхьныгъэм и уполномоченнэ лЫкІуэхэр гъэувыным теухуа унафэр;

5) унафэр кьыщащта зэманыр.

Хэхакіуэ зэгуэхьныгъэм хуитныныгъэ иІэщ хэхакІуэ зэгуэхьныгъэхэм зэпымыуэу цІыхуэхэр кандидатхэм я спискэм хигъэхьэну. Апхуэдэ цІыхуэхэм я бжыгъэр кандидатхэм я спискэм ирагъэкІуэнущ. Кандидатхэм я спискэм хэту кандидатхэм я уз зэрыщІалъэ щыщІам) и ужькІэ махуищ нэхьыбэ дэмыкІыу дэтхэнэ зэхакІуэ зэгуэхьныгъэм зыхуигъаз хьунущ. А кандидатурэр политикэ партым хэту цІыхуищІ нэхъыр мынэхъ мащІэм даІуГ нэужьмэ (политикэ партым и щІыналъэ къудамэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыІэмэ, ищхьэкІэ кьыщыгъэльэгъуа цІыхуищІри а щІыналъэ къудамэм хэтхэм ящыщу щытын хуейщ), кандидатхэм зыхуэфащэ я спискэм хагъэхьэн папщІэ кьыхахььа адрей кандидатурэхэм ящыгъуэу абыи фІэкІыпІэ имыІэу щытепсэлъыхьын хуейщ политикэ партым зэпымыуэу лажьэ и органым и зэІушІэм, конференцыем е щІыналъэ къудамэм хэт псоми я зэІушІэм.

Кандидатхэм я спискэу хэхакІуэ зэгуэхьныгъэм кьигъэльэгъуам хэхэгъэ цІыхуэхэм я бжыгъэр цІыхуэ 120-м щІигъу хьунукъым.

Кандидатхэм я спискэм хэтхэр, абы кандидатхэр кьыхэзрыщІэхэлъхьахэр хэхакІуэ зэгуэхьныгъэм егъэбелджылы кІи кІи цІыхуб хьыбарегъащІэ ІуэхущІалъэ пІэм кьытрегъадзэ.

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатхэр хэхьнымк и Іуэхуэкі» КъБР-м и Законым и 29 статьэм ятету кандидатхэм я спискэр хэхакІуэ зэгуэхьныгъэм и уполномоченнэ лЫкІуэм Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакіуэ комиссэм ирет хэхьныгъэхэр егъэкІуэкІынымк Іэ теухуа унафэр официальнэу кьытрадза нэужь махуэ 30 нэ хььбэ дэмыкІыу.

А спискэхэм кьыщагъэльэгъуэ дэтхэнэ кандидатми и унэщІэр, щІэр, адэщІэр, кьыщащхьэуа зэманыр, и щІэныгъэр зыхуэ зэрыр, Урысей Федерацэм и субъектым зэрердэж, псэупІэ щыпІэр, лэжьапІэ, кьулыкъущапІэ Іэнаті э нэхъыщхьэр зэдащІэ районыр, кьалэр, нэгъэщІ жылагъуэр, иІыгъ, кьулыкъыр (лэжьапІэ, кьулыкъу Іэнаті э нэхъыщхьэ имыІэмэ - илэжьыр), (кандидатыр депутату щыгъэ икІи и полномочиехэр нэгъэщІ лэжьыгъэ иримыгъэкІуэжыкІу игъэзащІэмэ, - абы ехьэлІа Іуэхугъуэхэр, зыхуэфащэ ялыкІуэ органым зэреджэр кьыщыгъэльэгъуауэ), кандидатхэм суд трашІыхьауэ щытамэ, нэгъэщІ кьэралгражданствэ яІэмэ абыхэм ятеухуа Іуэхугъуэхэр, апхуэдэуи кандидатыр хуей нэужькІэ - Іэ щІэтыну махуэм зы ильэс нэхъ мащІэ имыІэжу ятха зы жылагъуэ зэгуэхьныгъэм зэрыхэтыр икІи абы щыІ статусыр зыхуэдэр - а Іуэхугъуэхэм щыхьэт техьуэ икІи зыхуэфащэ жылагъуэ зэгуэхьныгъэм и органу зэпымыуэу лажьэм и унафэщІым и Іэ зыщІэдзар яригъэльагъ умэ. Кандидатхэм я спискэхэр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакіуэ комиссэм ирагъэкІуэн хуейщ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакіуэ комиссэм игъуэва теплъэ иІэу зэрыбкІэ тедзауэ е машинэкІэ укьеджэ хьуэу.

Кандидатхэм я спискэм кьадэкІуэу, Іуэхущапі эхэм я копие щІэныгъэр и апхуэдэхэр иритын щІимыдзэм и щхьэусыгъуэмкІэ лъабжьэ зиІэмкІэ унафэр.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакіуэ комиссэм кандидатхэм я спискэр ирата нэужь, спискэм хэтхэм, абы-хэм кандидатхэр кьыхэзрыщІыхьа щыкІэм зэхъуэкІыныгъэхэр хэплъхъэ хьунукъым, езыхэм я заявленкІэ кандидатхэр хэкІыжынымк, е кандидатхэр хэхакІуэ зэгуэхьныгъэм ириджэжынымк, е кандидатыр зэрыІам, е кандидатыр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакіуэ комиссэм и унафэмкІэ кандидатхэм я спискэм зэрыхагъэкІыжам кьыхэкІыу кьэхъуа зэхъуэкІыныгъэхэм кьищыкІыжынущ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакіуэ комиссэм кьыхэзрыгъэпэщ кандидатхэм я спискэ Іэ зыщІэдзаэмрэ мыхьэр зытрагъэуаэмрэ хальхьажа зэхъуэкІыныгъэхэм псоми кьагъэсэбэп хьыбарегъащІэ-телекоммуникацэ сетхэм я абонентхэм щыгъуэазэ защІыжыкІэ Іэмал щыІэнкІи.

Фыщ1эупщ1э хьунущ 47-23-00, 40-26-88, 47-64-42 телефонхэмкІэ.

● Фысакъ!

Пыхуэсыхум зиубгъуну хуагъэфащэ

Іэщ1агъэл1эхэм зэрыжаІэмкІэ, апхуэдэ лъэпкъ 30-м зэ хьэхъуэ аращ. Пыхуэсыхум хуабжьу зиубгъуну хуагъэфащэ дыгъэгъазэм и кІэхэмрэ щІыщылэм и пэщІэдзэхэмрэ. Налшык къалэ щыІэ медицинэ Іуэхущапі эхэм я лэжьакІуэхэр хущІэхъуаф а узыфэр къалпкъымыхьэн папщІэ, сайт нэхъыбэм мастэкІэ хущхъуэ зэрыхальхьэным.

ФЕДЕРАЛЬНЭ бюджетым кьыхэкІыу къащэхуа хущхъуэр сабий садым екІуалІэ, 1-4-нэ классхэм щеджэ щІыкІу 9400-м халъхащ. 5-11-нэ классхэм щІэс еджакІуэхэм халъхьэну мастэхэр къащэхун папщІэ, Налшык къалэ администрацэм я Іуэхум сом мин 200 хуэхащ. Хущхъуэр зэман гъунэгъум къэІэрыхьнущ.

Апхуэдэу егъэджэныгъэ, медицинэ Іэнатіэхэм я лэжьакІуэхэм, ильэс 60-м щхьэдэхэхэм зыхратІысхьэну мастэр федеральнэ бюджетым кьыхэкІыу къэІэрыхьэну поплъэ.

А гупым химиябыдэхэм хущхъуэр аптекэм кьыщащэхуу зраХьэлІэ хъунущ.

ДУДАРФатимэ.

Фэтэрхэмкіэ къызэрагъэпэщ

Ипщэ Федерал щыналъэм щыяпэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щызэфІэІащ Курэкымрэ Урысей Федерацэмрэ я къэрал гъунапкъэхэр зыхуей хуэгъэзэнымкІэ лэжьыгъэхэр.

А БЫ ЩЫТЕПСЭЛЪЫХЬАЩ дыгъэгъазэм и 11-м УФ-м и ФСБ-м и Гъунапкъэхъумэ Іуэхущапі эу КъБР-м щыІэм и лэжьыгъэм кьриікІуэкІ кьыщащытэж зэІущІэм. Ар иригъэкІуэкІащ управленэм и унафэщІ генералмайор **Агеенкэ Иван**

- Дыззыр ильэсым гъунапкъэр хабзэм къемызэгъыу кьызэпсыуупщІа цІыхуитху щаубыдащ «Налшык», «Минеральные Воды» аэропортхэм. КьищыкэмыщІауэ, гъунапкъэр зэпэуцІыну хуит зыщІ я тхьапхэр зыхуей хуэмызауэ цІыхуи 107-рэ сэтей кьащІащ, абыхэм я нэхъыбэр ди республикэм зыплъыкьакІуэ кьакІуэхэрщ. Хабзэр кьызэпызыудэхэм кьэудыуэ сом мин 200-м щигъу трапъхьащ, - жиІащ Апхуэдэу яубдащ сом мин 680-рэ и уасэ хьэпшып щэхуу кьэрал гъунапкъэм кьызэпрызышыну яужь итахэр, абыхэм яхэтщ хабзэм кьемызэгъыу кьэрал пьмлмэс кьызэшхэри.

КъБР-м щыІэ Гъунапкъэхъумэ Іуэхущапі эм и пресс-Іуэхущапі эм и унафэщІ ГъукІэ Хьэсэнфий хьыбар кьызэрыдигъэщІащ. Абы кьыпыкъэр ивыжьэкІэм папщІэ 2008 гъэм ятащ фэтэр 39-рэ хуэ уэ, администрацийэ корпусыщІэ яухуащ, зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэшхуэ ирагъэкІуэкІащ. Управленэм и щІыналъэм псэупІэ кьалэ цІыкІу мыгувэу кьыдахутэнущ. 2009 гъэм иджыри унитку яухуэнущ. Дзэ кьулыкъыр езыхьэкІ Гъунапкъэхъумэхэр мы илъэсым щыщІэдзауэ псори контракт зэгурыІуэныгъэм хуагъэкІуащ.

**Республикэм и цІыхуэхэм абы и хьэщІэхэми гу зэрылъатащи, нужьрей ильэсхэм Налшык кьалэ и теплъэр зыгъэдахэхэм ящыщи абы дащІыхь уэуэныгъэ екІуэхэр. Иджыблагъэ Долинск хьэблэм апхуэдэ зы Іуэхугъэ хьэщІ щыхьащ. Ар уэзышагъэр езыгъэфІакІуэ физкультурэм и уардуэнэрщ. ПэщІ, мы уэзр ильэс куэд щІам зэрауэрэр, ауэ тэмэму зыри зэрикІэлъымыльам кьыхэкІыу, ар кьызтещэхэкІат. Иджы а уэзр и щыкІи и кІуэцІкІи, сыт и лъэныкъуэкІи зыхуей хуагъэзэщащ, ихьуреягъэкІи кьабзагъэр щытепщащ. ЦІыхуэхэм я узышагъэр ирагъэфІэкІуэныкІэ мыхьэнэшхуэ иІэщ апхуэдэ Іуэхущапі эхэм, республикэ упафэщІхэм ар дызытехьэ ильэсым лажьэу кьызэІуахьжьну я мурадщ.

Сурэтхэр **КЪАРЕЙ Элинэ** *трихащ.*

Ныкъусыхэм ящІэрыгъэ щІыкІэ

Ныкъусыхэм ящІэрыгъэ щІыкІэ ирагъэфащэ Налшык къалэм дэтырщ.

Ныкъусыхэм ящІэрыгъэ щІыкІэ ирагъэфащэ Налшык къалэм дэтырщ. Ар Налшык къалэ и Советым и Унафэщ Ахмат Ибрагим и Іэдакъэ щыІугъ. Ар ящІэрыгъэ щІыкІэ ирагъэфащэ ныкъусыхэм я Іэдакъэ щыІугъ. Ныкъусыхэм я ящІэрыгъэ щІыкІэ ирагъэфащэ Налшык къалэм щыпсэу ныкъусыхэм я ящІэрыгъэ щІыкІэ ирагъэфащэ щІыкІэ ирагъэфащэ щІыкІэ ирагъэфащ

Урысей Федерацэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щIыхь зиIэ я артист Балъкъыз Валерэ и ныбжьыр илъэс 60 ирокъу

Балъкъыз Валерэ Аруан районым ихьэ Псыгуэнсу къуажэм 1948 гъэм дыгъэхьазэм и 12-м кьыщалъхуащ. Курыт еджапIэр кьиуха иужь, илъэситIкIэ дэзм кьулыкъу щищIащ. 1969 гъэм къэкIуужри, театрым зы илъэскIэ щылэжьащ акртерэм я дэIепыкъуэгъуэхэм яхэту. 1975 гъэм Щукиным и цIэр зезыхьэ училищэр кьиухыу Москва кьиэзрикIыжкIэ ЩоджэнцIыкIу Алий и цIэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым и актеру мэлажьэ. Зэрылажьэм хуэдэуэ Валерэ кьиухыжащ КъБКъУ-м бухучетымрэ аудитымкIэ и къудамэр. 1984 гъэм абы кьыхуагъэфэщащ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щIыхь зиIэ и артист цIэ льапIэр. 1996 гъэм Урысей Федерацэм щIыхь зиIэ и артист щIыхьыцIэри кьыфIащащ.

Балъкъыз лэжьащ КъБР-м и телевиденэм и диктору, Горький Максим и цIэр зезыхьэ Урыс драмэ театрым и актеру, ГъуэзджэхэмкIэ Кавказ Ищхьэрэ институтым и актер гупым и егъэджакIуэу икIи и художественнэ унафэщIу, Къэбэрдей къэрал драмэ театрым и директору. И творческэ гъуэгуанэм къызэщIиубыдэу Валерэ сценэм щигъэлъэгъуащ образ 90-м щIигъу. Театр спектакль 67-м ролхэр щIыгъэзэщIащ, телевизионнэ постановкэу 18-м хэтащ, телефильму 5-м, художественнэ фильму 2-м щыджэгуащ. Спектаклу 48-м роль иэхъыщхьэхэр щигъэзэщIащ. Псалъэм папщIэ, Агановский Валерий и «Малаховыр къэвгъуэвыI» пьесэм кьытращIыкIа спектаклым - Малаховым, Нэш Ричард и «Уэшх зыщ» спектаклым - Старбак Билл, Горин Григорий и «Кин IV» лэжьыгъэм - Кин IV, Булгаков Михаил и «Хьэм игу» гъэлъэгъуэныгъэм - Шариков сымэ я образхэр щищIащ.

Апхуэдэ зэфIэкIыжхуэхэр зиIэ, зи джэгукIэр Iэджэм ягу ирихь актерым и юбилеймкIэ дехьуэхъури, и жьауэ льапIэм ирихьэлIэу упщIэ зыбжанэкIэ зыхуэдгъэзащ.

• ДифI догъэлъапIэ

Москва Кремлым дежи щыгъэтрагъэха фэепль суэрт. *1975 гъэ*

-Валерэ, илъэс 40-м ирыгъащ сценэм уэрритрэ. А ирогъэщIэкIуэжи, нэхъ гукъэкIыж льапIэхэр яку къыгъэкъуэкIыжыгъ.

- Дзэм кьулыкъу щыщыщIэм армэм и самодеятельностым сыкъыщыфащ ильэситIми. Артист �IэщIагъэр сигу ирихьырти, къэзгъэзэжа иужь, Къэбэрдей драмэ театрым сыкIуащ. Теувэж СультIант абы щыгъуэ режиссер иэхъыщхьэр. Абы зы илъэскIэ сигъэлэжьащ акторхэм я дэIепыкъуэгъуэхэм сахэту. ИтIанэ, ЩэнхабзэмкIэ министерствэм и унафэкIэ, Щукиным и цIэр зезыхьэ училищэм щеджэну ягъакIуэ гупым сыхэту Москва сыкъыщыхутащ. Ящэ илъэсищым кьриубыдэу зыкъом тхуэзэфIэкIат ди художественнэ унафэщI Калиновский Леонид и фIыщIэкIэ. Абы кьыджинэри, ди концерт программэри Вампилов Александр и «Къуэ нэхъыжьхэ» пьесэм кьытетщIыкIа ди ящэ спектаклри ди республикэми Къэрэсыбий-Шэрджэсми щыдгъэлъэгъуат. Кьыхэгъэщыпхъэщ «Къуэ нэхъыжьыр» Калиновскэм и унафэкIэ Щэрджэс МухьмэдрэсэрэадыгэбзэмкIи дгъэтIэсауэ зэрыщытар, апхуэдэ щыкIэкIэ зэ-дзэкIакIуэ лэжьыгъэми зетпщыт зэрыхьуар. «Къуэ нэхъыжьым» щызгъэзэщIа роль иэхъыщхьэр, Сарафановым ейр, хуабжьу сигу ирихьауэ, гукъинэжи сщыхъуауэ щыгъащ. Учительщэ кьыщыдухьми щыгъуэ диплом сечатклу 7 дгъэхьазырауэ кьыздэтпщэжати, абыхэм ящыщу сэ 5-м сыхэтащ.

- Адыгэ театрым илъэсищкIэ ущылэжьа нужь, а Iэнатlэр телевиденэм и диктор гъэкIыгъэмкIэ щхьэ пхьуэжыщ хуей хьуат?

- Абы иджыпсту утепсэлъыхьажкIэ мыхьэнэ иIэкъым. КIэщI дыдэу жьиПэмэ, псалъэмакъ мыщхьэпэ гуэрхэр кьекIуэкIырт, ди гъусэу едэжа, иджы режиссеру кьыдэлажьэ Фырэ Руслан IукIырти, сэри си лэжьыгъэр къэзгъэнат. АрщхьэкIэ зы илъэс фIэкIа телевиденэм сыщымылэжьауэ, Горький Максим и цIэр зезыхьэ Урыс драмэ театрым и режиссер Ерчэн Леонид игъэувыну кьищта, Аграновский Валерий и пьесэ «Малаховыр къэвгъэувыI» жьиуIэм сыхигъэтыи щхьэкIэ сригъэблэгъащ. Ар пьесэ бэлыхьт, балигъэхэм я гулыитэ щыщIэ сабийхэм ятеухуауэ, гъэсэнигъэ и лъэныкъуэкIэ мыхьэнэщхуэ иIэу. Абы хэт щIалэ щыкIум и ролыр зэрызгъэзэщIам щхьэкIэ сэ кьызатауэ щытащ комсомол Iуэхущ IапIэм и ахьшэ саугъэтыр.

Грознэ кьалэм щылажьэ Фырэ Руслан къэкIуэжу Нэш Ричард и «Уэшх зыщ» пьесэр игъэувыну кьищта иэужь, абы сыхэтыну кьыскъэхуигъэльагъуэри, Къэбэрдей театрым сыкIуэжауэ нобэр къызэдэсым сыщолажьэ.А спектаклыр щIыхуэхэм ящыщ зэрыгъэкIуэ Москва сыкъыщыхутащ. Ящэ илъэсищым щеджэну ягъакIуэ гупым сыхэту Москва сыкъыщыхутащ. Ящэ илъэсищым кьриубыдэу зыкъом тхуэзэфIэкIат ди художественнэ унафэщI Калиновский Леонид и фIыщIэкIэ. Абы кьыджинэри, ди концерт программэри Вампилов Александр и «Къуэ нэхъыжьхэ» пьесэм кьытетщIыкIа ди ящэ спектаклри ди республикэми Къэрэсыбий-Шэрджэсми щыдгъэлъэгъуат. Кьыхэгъэщыпхъэщ «Къуэ нэхъыжьыр» Калиновскэм и унафэкIэ Щэрджэс МухьмэдрэсэрэадыгэбзэмкIи дгъэтIэсауэ зэрыщытар, апхуэдэ щыкIэкIэ зэ-дзэкIакIуэ лэжьыгъэми зетпщыт зэрыхьуар. «Къуэ нэхъыжьым» щызгъэзэщIа роль иэхъыщхьэр, Сарафановым ейр, хуабжьу сигу ирихьауэ, гукъинэжи сщыхъуауэ щыгъащ. Учительщэ кьыщыдухьми щыгъуэ диплом сечатклу 7 дгъэхьазырауэ кьыздэтпщэжати, абыхэм ящыщу сэ 5-м сыхэтащ.

- Адыгэ театрым илъэсищкIэ ущылэжьа нужь, а Iэнатlэр телевиденэм и диктор гъэкIыгъэмкIэ щхьэ пхьуэжыщ хуей хьуат?

- Абы иджыпсту утепсэлъыхьажкIэ мыхьэнэ иIэкъым. КIэщI дыдэу жьиПэмэ, псалъэмакъ мыщхьэпэ гуэрхэр кьекIуэкIырт, ди гъусэу едэжа, иджы режиссеру кьыдэлажьэ Фырэ Руслан IукIырти, сэри си лэжьыгъэр къэзгъэнат. АрщхьэкIэ зы илъэс фIэкIа телевиденэм сыщымылэжьауэ, Горький Максим и цIэр зезыхьэ Урыс драмэ театрым и режиссер Ерчэн Леонид игъэувыну кьищта, Аграновский Валерий и пьесэ «Малаховыр къэвгъэувыI» жьиуIэм сыхигъэтыи щхьэкIэ сригъэблэгъащ. Ар пьесэ бэлыхьт, балигъэхэм я гулыитэ щыщIэ сабийхэм ятеухуауэ, гъэсэнигъэ и лъэныкъуэкIэ мыхьэнэщхуэ иIэу. Абы хэт щIалэ щыкIум и ролыр зэрызгъэзэщIам щхьэкIэ сэ кьызатауэ щытащ комсомол Iуэхущ IапIэм и ахьшэ саугъэтыр.

Грознэ кьалэм щылажьэ Фырэ Руслан къэкIуэжу Нэш Ричард и «Уэшх зыщ» пьесэр игъэувыну кьищта иэужь, абы сыхэтыну кьыскъэкI

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

● Зэлущ1эхэр

Анэдэлъхубзэм и Iуэхук1э

**Налшык дэт гимназие №1-м дыгъэгъазэм и 8-м щ1ндзэри махуищ1э щек1уэкIащ щ1ынальэпсо семинар. Ар теухуауэ щытащ. УФ-м егъэжь эныгъэм ехьэл1ауэ к1ыщащт а хабзэщ1эхэм изагъэу адыгабзэм зэрызмужьыхьхьэм, ар курут школхэм зэрыщегъэджыпсхьмрэ абы пыща гугъуехь-хэмрэ. Анэдэлъхубзэм и къэкIуэцIрыпсэхэм, абы и зыужькыыкIэ уэрэнчэ тепсэльыхьыну зэIущIэм къекIуэлIащ адыгэхэр нэхъыбэу щыпсэу республикищым: Адыгеим, Къэбэрдей-Балкъэрым, Шэрджэсым щыщ бзэ щ1ыныгъэлIхэр. егъэджэныгъэ Iэнат1эм пэрытхэр, анэдэлъхубзэмк1э щытхъухьэм и авторхэр. Апхуэдэхэт бзэ щ1ыныгъэхэм я докторхэу Къэбэрдей, Тау Хьэзешэ, БакIуу Хьандюрий, Гъут Iэдэм, Хьэщ1эмыз Мирэ, педагогик щ1ыныгъэхэм я докторхэу Зэгъэщтокъуэ Айсэ, Амщокъуэ Хьэсэнбий, Байчекуевэ Нинэ, педагогик щ1ыныгъэхэм я кандидатхэу Чуякъуэ Алий, Мамаевэ ФатIимэ, КъБР-м и Парламентым и депутат Дадэ Суфэдин, анэдэлъхубзэмк1э егъэджакIуэ пашэхэу Бекъан Масирэт, Бемырзэ Зуэрт, Даур Еленэ, Шэумэн Замирэ, нэгъуэщI куэдм.

ЗЭIУЩIЭМ къыгъэблэгъащ УФ-м Егъэджэныгъэмрэ щ1ыныгъэмк1э и министерствэмрэ Iьэпэкъ егъэджэныгъэныщIэ щIэныгъэмк1э и министрым и кIуэдзэ **Дорохинэ Лидие**. Ар кыдзэхуэсахэм екIуэхуауэ лэжьыгъэ купщIафIэ яIэну и1э ипэу псалъэ иритащ **Дадэ Суфэдин**. Ар щэщIауэ тепсэлIыхьауэ УФ-м и Хабзэ №309-м. Фигу кыдзэгъэкIыжинщ, ар егъэджэныгъэм теухуа хабзэщIэщ и1э ящ1ыкуэ егъуэт 2009 гъэм фокIадэм и 1-м кIыщыщIэдзауэ.

- Егъэджэныгъэм теухуауэ» федеральнэ законым фIыуэ щыгъуаэз эытщIащ и1э, жысIэнуращи, абы мыг урыIуэгъуэу, тэмэму мыубзыхуауэ зыкIом хэлъу. Псом нэхьрэ нэхъыщхьэращи, анэдэлъхубзэхэр дзыкIымкIэ лъэпкъ щыкIуэм яIэ хуитыныгъэр куэдкIэ егъэмащIэ. Ар кIыхьыхэкIыр егъэджэныгъэ программэр зэрызэхэт Iыхьишым ящыщу лъэпкъ щIыналъэ компонент тыр идкыыпрей хабзэщIэм зэрыхэмытыжырыр. Дауэ атIэ лъэпкыбзэхэр адэкIэ зэрелгъэфIекIуэнур, абыхэм зэрызедгъэужьынур? А упщIэхэм я жэуапыр законым кыыщIыхьакъым, - жиIащ Дадэм. - Дэ кыыдгуроIуэ хабзэр ящыта-кIэу зэрыщыытыр. Абы теухуауэ къыхэзгъэщIыну сыхуейщ абы и проектыр зэман кIэщIым кIыриубыдыгу ик1и жылагъуэр шэщIауэ темыпсэлъыхьыщIэу унафэ зэрыхьуар. Дауэ мыхъуми, иджы ди кьалэныр зыщ: хабзэм и гъунэхэм димыкIыну ди лъэпкъ щэнхабзэр, анэ дэлъ хубзэр тхъумэныщ. Къэралым хыхь2 дэтхэнэ зы субъектми Iэмал и1эн хуейщ хабзэрапсо егъэджэныгъэм щIыпIэ хэха щигъуэтыну. А Iэмалыр дэри кыдгъуэтын хуейщ, хабзэр кыыз2пдымыуду. Бзэм нобэ пщIэ хуумыщIу Iэщ1ыб пщIымэ, пщэдей бгъуэтыныкIыным. Бзэр щымы1эмэ, лъэпкым зэрыщымы1эр дэ тхэнэмэ кыыгуроIуэ.

И кьэпсэлъэныгъэм и кIэухэу Дадэм кыыз2ухэсахэм я пащхь1э ирилъхьащ анэдэлъхубзэр хъумэ хъунымкIэ, абы адэкIи зегъэужьынымкIэ и чэнджэщэкIэр. Апхуэдэхэщ адыгэбзэмкIэ зэрырагъаджэ тхъытыр, методическэ программэхэр зэрыгъэпсыгъуэ, ар урысейпсо институтымрэ я лэжьакIуэхэу **Никитаев Сергей, Бугоревэ Алэр, Анзор Светланэ, Критаровэ Аннэ** сыз.

Семинарыр кыыз2ыуихащ ик1и иригъэкIуэкIащ КъБР-м егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмк1э и министерствэмрэ Iьэпэкъ егъэджэныгъэныщIэ и кIуэдзэ **Дорохинэ Лидие**. Ар кыыз2ыуихащ ик1и ящ1ыкуэ купщIафIэ яIэну ик1и япэу псалъэ иритащ **Дадэ Суфэдин**. Ар щэщIауэ тепсэлIыхьауэ УФ-м и Хабзэ №309-м. Фигу кыдзэгъэкIыжинщ, ар егъэджэныгъэм теухуа хабзэщIэщ и1эн ящ1ыкуэ егъуэт 2009 гъэм фокIадэм и 1-м кIыщыщIэдзауэ.

- Егъэджэныгъэм теухуауэ» федеральнэ законым фIыуэ щыгъуаэз эытщIащ ик1и, жысIэнуращи, абы мыг урыIуэгъуэу, тэмэму мыубзыхуауэ зыкIом хэлъу. Псом нэхьрэ нэхъыщхьэращи, анэдэлъхубзэхэр дзыкIымкIэ лъэпкъ щIыкIуэм яIэ хуитыныгъэр куэдкIэ егъэмащIэ. Ар кIыхьыхэкIыр егъэджэныгъэ программэр зэрызэхэт Iыхьишым ящыщу лъэпкъ щIыналъэ компонент тыр идкыыпрей хабзэщIэм зэрыхэмытыжырыр. Дауэ атIэ лъэпкыбзэхэр адэкIэ зэрелгъэфIекIуэнур, абыхэм зэрызедгъэужьынур? А упщIэхэм я жэуапыр законым кыыщIыхьакъым, - жиIащ Дадэм. - Дэ кыыдгуроIуэ хабзэр кыыщIыхьакIэ у зэрыщыытыр. Абы теухуауэ къыхэзгъэщIыну гъэрхэр хэлъынкIэ хъунущ мы дэфтэрым, ауэ сэкъат гуэр зимыIэ тхъыль зэрыщымыIэри фигу къэгъэкIыжк. Етуанэрауэ, «Егъэджэныгъэм теухуауэ» федеральнэ хабзэ №309-м екъэлIа псалъэмакъ мыхъ-мыгъэ къэралым и зыхуэфащэ министерствэхэмэ, абыхэм япщIа Iуэхущ1апIэхэм щек1уэкIащ. Хабзэщ1эм и проектыр КъБР-м Егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмк1э и министерствэм кыыз2рагъэхьам щэч хэлъкым. Хуэбгъэфащэ зэрыхъунумкIэ, абы никIыжауэ къыщ1экIынщ дэфтэрым арэзы зэрытехуэуэ къыз2ыщ1эщ жэуапи. Дадэ Суфэдин зэрыкиащи, иджы хабзэщ1эм иззэгъэн, абы дэ тхэнэ субъектми езым и уви1пэ кыыщигъэтэныкIын хуейуэ аращ.

Ахэр егъэджэныгъэ стандартхэм хуокIуэ ик1и хабзэм къ2зэгъ. Учебникэм я гугъу пщIымэ, абыхэмкIэ нэсу кыыз2гъэпсэщащ ди еджапIэхэр. Школ1ыгъэхэм папщIэ кыыдэдгъэкIащ зэреджэ тхъыль зэхуэмыдэу 78-рэ, методикэ литературэкIи егъэджакIуэкIи республикэр кыыз2гъэпсащ. Уебпэмэ, урыс кьуаажэм дэт школым щIэс урыс сабийхэм адыгэбзэ ярегъэжар урыс бзыльхъу1эм. Абы и бзаерыр ущIэсыну и гъэсэнкIэ зэрыгъэпсыр. - «Адыгэ хабзэ» предметыр ди школхэм щадж 1-нэ классым. Ар щэнхабзэм щIэтIысыкIэ щIэблэр апхуэдэуи щыгъуаэз худощI гъунэгъу лъэпкъхэм я хабзэхэми литературэми. А мурадыр диIэу зэхэдгъэуцащ пэщIэдзэ 1-нэ классхэр зэреджэ «Родные просторы» тхылыр. Абы кыыщIыхьащ къэбзэрей, щэрджэс, адыгей, тэтэр, ермэлы, урыс тхакIуэхэм, нэгъуэщIхэм я Iэдакъщ1экI тхыгъэхэу я щ1ынальэхэм, щ1ыхэм, анэдэлъхубзэм, лъэпкъ щэнхабзэм ятеухуахэр.

Семинаром и етIуанэ Iыхьэр «стIол хъурей» щытыкIэм иту екIуэкIащ. Гупэ зм я лэжьыгъэр кыыз2рагъэпэщащ **Зэгъэщтокъуэ Айсэ, Амщокъуэ Хьэсэнбий, Бекъан Масирэт**сымэ. Адыгэабхъаз бзэ гупым хьыхь эанэдэлъхубзэхэр курут школхэм щегъэджэнымк1э пыща Iуэхугъуэ зэхуэмыдэхэм, абыкIэ яIэ екIуэлIэныгъэхэмрэ щIыщIэныгъэхэмрэ зэтеухуауэ абыхэм кыыщIыпсэльащ егъэджакIуэхэу **Хьэщ1эмыз Мирэ, Амщокъуэ Хьэсэнбий, Дыгъужь Сарэ, Уджыхъу Гуэщнагъуэ** сымэ, нэгъуэщIхэри.

Утыку кърагъэблэгъащ Iуэхугъуэхэр щыIэхъуахьэсыжк зэIущIэм абыхэм зэрызэрагъэпэщащ Iэнат1эм и 10-м ирагъэблэгъащ «Адыгэ псалъэ» газетым, КъБР-м Егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмрэ щIэныгъэмк1э и министерствэм, егъэлIэ Iэнат1эм.

Семинаром хэта хьэщIэхэр дыгъэгъазэм и 10-м ирагъэблэгъащ «Адыгэ псалъэ» газетым, КъБР-м Егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмрэ щIэныгъэмк1э и министерствэм и Iэщ1агъэлIхэм дащогуръ щытыкIэр езыгъэбжьыжьын Iэмалхэр къыхалIкIэнщ.

Анэдэлъхубзэр егъэджэныгъэм хуащ1 гулъытэ куэдкIэ щынэхъ лъагэщ Адыгэ Республикэм. Абы теухуауэ зэIущIэм кыыщIыпсэльащ Адыгэ Республикэм Iуманит ящ1ыкIэхьэзэрыгъэхьэмкIэ и институтым и редакцэ-тхылъ тедзапIэ къудамэм и унафэщI **Чуякъуэ Алий**.

Адыгеим и курут школи 175-мрэ гъэсапIэ унэу 108-мрэ ящыщу дэтхэнэми щадж анэдэлъхубзэр. Адыгеибзэм хуодж республикэм щыпсэу лъэпкъ псори. Ар зэрырагъэджыну планхэр лIэужьыгъуийуэ зэщIхьэщIахуэу школхэм яIэрыдгъэхьащ.

Абы теухуауэ зэIущIэм кыыщIыпсэльащ Адыгэ Республикэм и Iуманит ящ1ыкIэхьэзэрыгъэхьэмкIэ и институтым и редакцэ-тхылъ тедзапIэ къудамэм и унафэщI Къэрэшей-Шэрджэсым и курут школхэм адыгабзэр зэрыщаджэжьын хэль ныкъуэкIыжынымкIэ. Абыхэм ящыщ зыбжанэ семинарым хэтхэр къыхтухуагуэша тхыгъэхэм хэльщи, мыхьэнэщхуэ яIэу кыызолытэ. Ахэр зэхэзыгъэувазэр, дауи, егъэджэныгъэ-тэрэзныгъэ Iэнат1эм пщIэнэ щызэIэ Iэщ1агъэлIхэщ. Мыбдежьми си гуапэу кыхьэзгъэщынущ мыр: Къэбэрдей-Балькъэрым егъэджэныгъэ и лъэныкъуэкIэ ежьуIэнэныгъэхэр зыIэригъэхьащ. Абы и щыхьэтщ республикэм и егъэджакIуэхэр зэкъэлIпсо зэхьэзэхуэхэм жыджэру зэрыхэтыр, абыхэм ящыщ куэд егъэджакIуэ зэпеуэсхэ я лауреат зэрыхъур.

Ди егъэджакIуэхэм я зэфIэкIымрэ абыхэм ябгъэдэль Iуэхугъэмрэ теухуа псалъэмакъым пищэу семинарым кыыщIыпсэльащ егъэджакIуэхэм я Iэгъэным щыхагъахьэу республикэ институтым и унафэщI **Емуэ Нинэ**. Абы зэрыжиIамкIэ, илъэс кьэс институтым я Iэзагъым щыхагъахьуэ курут школхэм я егъэджакIуэ щэ бжыгъэхэм. Абыхэм драгъэкIуэжI пэжыгъэр нэхъ купщафIэ зэрращынымэ, щIоокъуэ Iуэхуащ1апIэм и Iэщ1агъэлIхэр. Лекцэхэм, семинархэм кьрагъэблагъэ школакIуэхэр зэреджэ тхылъхэм я авторхэр, щIэныгъэлI щхьэхуэхэмрэ егъэджакIуэхэмрэ я зэIущIэхэр кыыз2рагъэпэщ, уеблэмэ адэ-анэхэри Iуэхум кьыхаш1э.

Пэщ1эдзэ егъэджэныгъэм школхэм нэхьри зэрызыщегъэужьыхьэм мыхьэнэщхуэ зэриIэм тепсэлIыхьащ КъБКъУ-м пэщ1эдзэ егъэджэныгъэмкIэ и кафедрэм и унафэщI, профессор **Зэгъэщтокъуэ Айсэ**.

- Iыхьэ зыбжанэу зэщхьэщыхьауэ екIуэкI егъэджэныгъэм гулъытэ хэха щыхъэщ1ын хуейщ пэщ1эдзэ Iыхьэм, сыту жыIэмэ я лъэхъэнэращ сабийм и гупсысэр, и дуней еплыкIэр щызэтеувэр. Ар едгъэфIекIуэхункIэ, адэкIэ сэбэныгъэгъуэ къыдитгъэкIыну ри нэхьыбэ хьунущ. Апхуэдэу щыхьукIэ, егъэджэныгъэм нэхъ пасэу кыыхэгъэхьэн хуейщ тхыдэ, географие, экономикэ дерсхэр. Абыхьэм я кьалэн нэхъыщхьэу щытынур еджакIуэ щыкIуэм ябгъэдэль лъэпкъ щэнхабзэр якIэльэтынырщ, кьыщалъхуэ щыпIэр нэхъыбэ фIу егъэщIыхьынырщ. Анэдэлъхубзэ дерсхэм я мызакъуэу, урысыбзэ дерсхэри, адрейхэри хуэгъэлэжьэн хуейщ хэкупсэ гъэсэныгъэм. Псалъэм папщIэ, урысыбзэ дерсхэм кыыщIогъэсэбэп хьунущ ди лъэпкъ тхакIуэхэм, усакIуэхэм я кьалэмыпэм кьыщIэкIахэм ящыщ пычыгъуэхэу урысыбзэкIэ зэдзэкIакъэ. Ахэр гъунэжу щыIэщ, - кьыхигъэщхьэхукIащ Зэгъэщтокъуэм. - Егъэджэныгъэр щытын хуейщ щэнхабзэр щIэлъэм зэхэзыгъэ. Апхуэдэущ егъэджакIуэм хэкупсэ гъэсэныгъэм и лъабжьэр зэригъэтIылъыфынур, ар зэригъэбыдэфынур.

Къэрэшей-Шэрджэсым и курут школхэм адыгабзэр зэрыщаджэжьын хэль ныкъуэкIыжынымкIэ тепсэлIыхьу семинарым кьыщIыпсэльащ егъэджакIуэхэм я щIэныгъэм щыхагъахьуэ щIэныгъэ институтым анэдэлъхубзэхэмрэ литературэхэмкIэ и кафедрэм и унафэщI **Намаевэ ФатIимэ**. Абы зэрыжиIамкIэ, анэдэлъхубзэхэм я егъэджыным и1эн хуейр гульытэм хуэдиз щигъэужьыгъуэм республикэм.

- БлэкIа лIэщIыгъуэм и 90 гъэхэм нэсыу, лъэпкъыбзэхэр щаджу щытар кьуаажэ школхэм я закъуэщ. Иужьрей зэманым абы и Iуэхур мащIэу зыкIыщIащ, ауэ идкыри арэзы укъыщIыркъым. Анэдэлъхубзэхэм зэреджэн тхылъхэр школакIуэхэм я хуэрикъурыкIым. Абы елэжьу щытахэм я бжьыгъэри хэпщIыкIыу нэхъ мащIэ хъуащ, гонорарыр зэрымыкьэнэщэ дыдэм кьыхэкIыу. Мыльку м мыхьэнэщхуэ езымыт хэкупсэхэми я Iуэху зехьэкIэмкIэ адрейхэм ядэгугъэщэну Iэмал яIэкъым, ар зи пщэрыльэ Iащ1агъэлIхэр димыIэ пэльытэщIи, - жиIащ Мамаевэм. - Псом нэхьрэ нэхъ Iейуэ ди лъэр щIэзыIудыр анэдэлъхубзэм жылагъуэм пщIэ зэрыщымыIэрщ. Я сабийхэм ар ирагъэджыну хуейкъым адэ-анэхэм ящыщ куэд. Ар дауэ? Апхуэдэ щхьэхуэ я авторхэр, щIэныгъэлI щхьэхуэхэмрэ егъэджакIуэхэмрэ я щIэныгъэмкIэ и министерствэм и Iэщ1агъэлIхэм дащогуръ щытыкIэр езыгъэбжьыжьын Iэмалхэр къыхалIкIэнщ.

Анэдэлъхубзэр егъэджыным хуащ1 гулъытэр куэдкIэ щынэхъ лъагэщ Адыгэ Республикэм. Абы теухуауэ зэIущIэм кыыщIыпсэльащ Адыгэ Республикэм Iуманит ящ1ыкIэхьэзэрыгъэхьэмкIэ и институтым и редакцэ-тхылъ тедзапIэ къудамэм и унафэщI Iэмалхэр къыхалIкIэнщ.

Адыгэ Хасэм ирагъэкIуэкI «Си бзэ - си псэ, си дуней» республикэпсо фестивальм. ЗэIущIэхэр зэрыщыкIуэм щыщ1эдзэ бакъэ сэн нуейм хьыхь Хьэтэхьуэ щыкIуэй кьуаажэм дэт пэщIэдзэ школ-сабий садымрэ Тэрч куейм щыщ Акьбащ Iпщэ жылэм и курут еджапIэмрэ.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

ДЗЭГЪАЩТЭ Азэмот.

КIУАНТIЭ Iэзид ТIмаш и къуэр

Къэбэрдей-Балъкъэр щэнхабзэм хэщIыныгъэшхэу игъэтащ. И ныбжьыр илъэс 78-м иту дунейм ехьажащ тхакIуэ, журналист щ1эныгъэ КIуантIэ Iэзид ТIмаш и къуэр.

Ар 1930 гъэм Брч районым хыхьэ Дей (Мэртэзей) къуажэм кьыщалъхуащ. Курыт еджапIэр кьиуха нэужь, Iэзид щеджащ Налшык дэт педагогикэ училищэм. 1953 гъэм КIуантIэм кьиухащ Къэбэрдей къэрал педагогикэ институтыр ик1и «Эльбрус» тхылъ тедзапIэм редактору лэжьэн щыщIидзащ.

КIуантIэр мыбы илъэс 47-кIэ щылащ, и лэжьэгъуэм фIыуэ ящыщу къыхуагъэфащэу, зэрыщыкIыу пэжым кьыхэкIыу пщIэ лей кьыхуащIу. Iэзид и лэжьэгъэм хьэпэлу бгъэдэгъэт, игъэхьэзыр тхылъхэр зыхуей хуэзэуэ кьыдэкIыпт, езыри тхакIуэ хьарзынэт. Абы и тхыгъэхэр блэкIа лIэщIыгъуэм и

● Узынщагъэ

Сабийр хъыданжэрумэм щыкIуэцIалъхьэм щегъэжьауэ

Саратов кьалэм травматологиемкIэ ортопедиемкIэ дэт щIэныгъэ-кьэхутакIуэ институтым и дохутырхэр Къэбэрдей-Балькъэрым и Республикэ клиникэ сабий сымаджэщым щегъэжьащ лъакъуэм епха узыфэхэр зыпкъит щыкIуэм. Я узыр зыхуэдэмрэ абы еIэза зэрыхъунымрэ кьыщаухуэм, Саратов ящу абы операцэ щащынуэхэмрэ мыбдеж щахуэгъэхьужынуэхэмэ зэхагъэкIащ.

- Дэ НЭХЪАПЭМИ мыпхуэдэ кьалэн диIэу дыщыщащ Къэбэрдей-Балькъэрым, - жиIащ институтым сабийхэм щеIэзэ и кьудамэм и унафэщI Курков Сергей. - Абы щыгъуэм сабий сымаджхэр ди дек едгъэблагъэри деIэзащ. Иджы, «Узынщагъэ» лъэпкъ проектым и фIыгъэкIэ, дэ Iэмал диIэ хьуащ ди медицинэ Iэмэпсымэхэмрэ фи дохутырхэм я зэрIэкIымрэ къэргъэсэбэпу Республикэ клиникэ сымаджэщым операцэхэр щедгъэкIуэкIыну. Дызыгъэхьэ илъэсым и гъатэм Налшык апхуэдэ операцэу 15-20 щытщIыну ди мурадщ, нэхъ операцэ хьэлъэ кьызыпсэщылъхэр ди институтым едгъэшэнщ.

Дызэплъа сабийхэм я процент 30-м я тхымрэ бгъэчымрэ зэхъуэкIыныгъэхэр игъэтащ, нэхъыбэм я Iэпкълъэпкъ зэрытыпIэхэр зэрыпIаIэу апхуэдизщ. ЗэрытыпIэхэр зэрызэрыпкIам кьых экIыу эи Iэпкълъэпкъым сэкъат иI э сабийхэр псом хуэмыдэу ди деж щынэхьыбэщ. Ар кьыхэкIыр гущэм щыхапхэкIэ е сабийр и лъакъуэхэр захуэу укъуэдияуэ щызэкIуэцIалъхьэкIэ и Iэпкълъэпкъыр быдэIуэу зэрызэщакъуэщэщ. Сабийр хъыданжэрумэм щыкIуэцIалъхьэкIэ, нэхъ къэгъэлэлауэ, и Iэпкълъэпкъыр хуиту игъэхьеIуэ зэрыщытыным кIэлъыплъым хуейщ.

Операцэхэм текIуэдэну мылькур федеральнэ бюджетым кьыхокI. Кьапщтэмэ, псори зэхэту зы операцэ щыIуэм сом мин 95-рэ ехь.

ХУЖЬ Наталье.

● Псапэ

Я нэгу зрагъэужь

Социальнэ, психологие и лъэныкъуэкIэ яIэIэныкъуэ мурадкIэ, КъБР-м ЩIалэгъуалэмрэ жылагъуэ зэгухьныгъэхэмрэ я IуэхугъэмкIэ и къэрал комитетым и лыкIуэхэр иджыблагъэ щыIащ Октябрьскэ поселкэм дэт школ-интернатым.

ХЬэщIэхэр ирагъэблагъащ Iуэхущ1апIэм и унафэщI Биттировэ Борис, егъэджакIуэхэм, гъэсакIуэхэм, школ-интернатым щыIэ ныбжьыщIэхэм. Комитетым и Iэщ1агъэлI нэхъыщхьэ Гериев Расул зи пашэ гупым кьыгъэгъэпсащ псапащIэ. Iуэхум - концерт-программэм - щIыкIуэр дихьэхьыу еплъащ.

Республикэм и уэрэдзыIакIуэ, кьэфакIуэ ныбжьыщIэхэр зыхэта концертыр хабзэкъу ягу ирихьащ бысымхэм, псом хэмыдзу щыкIуэр дихьэхащ акъэгафэхэм кьагъэлъэгъуэ тепльэгъэщ.

ПсапащIэ Iуэху езыгъэкIуэкIэхэм езым и жэрдэмкIэ гъуэгэ захуэзыщIа «Эльбрус» Iэнат1эм и Iуэхущ1апIэ фондым и лIыкIуэ Созаев Тимур DV плеер яхуищащ интернатым.

ШЫПШ Данэху.

КъБР-м ЩIэнхабзэмрэ хъыбарегъащIэ Iэнат1эхэмкIэ и министерствэм, КъБР-м и ТхакIуэхэм я союзым и правлениэм, КъБР-м и Журналистхэм я союзым, «Эльбрус» тхылъ тедзапIэм и лэжьакIуэхэм гущIыхьэ ящыхьауэу хьыбар фагъащIэ къбэрдей тхакIуэ цIэрыIуэ, У рысейм и ТхакIуэм я союзым зэтKIуантIэ Iэзид ТIмаш и къуэр зэрылIар ик1и абы и Iыхьлыхьэмрэ я благъэхэмрэ яхуогузавэ.

Гъуэгэжь зэкъмкIэ Кавказ Ищхьэрэ къэрал институтым и лэжьакIуэхэм гущIыхьэ ящыхьауэ институтым и егъэджакIуэ **Дау Анатолэ ПотIэ и къуэр**игъуэ нэмысу зэрылIар ик1и абы и Iыхьлыхьэмрэ я благъэхэмрэ яхуогузавэ.

«Налшык» бизнес клубым хэтхэм гущIыхьэ ящыхьауэ Гъуэгэжь зэкъмкIэ Кавказ Ищхьэрэ институтым и егъэджакIуэ э **Дау Анатолэ ПотIэ и къуэр** игъуэ нэмысу дунейм зэрехьажар ик1и абы и Iыхьлыхьэмрэ я благъэхэмрэ яхуогузавэ.

Хьэщ1ыкIу Юрий Хьэбалэ и къуэмрэ Хьэщ1ыкIу (Биттуевэ) Жансурэт Алий и пхьымрэ дахуогузавэ абыхэм япхъу **Марьянэрэ** я малъхъэ **Алокъуэ Натбийрэ**гъуэгу зэрыкIудам кьыхэкIыу.

Iыхьлыхьэмрэ благъэхэмрэ.

● Афиным щахъумэ

ЩIэблэм дыхуэсакъмэ

Налшык дэт школхэм, республикэм и къэрал интернатхэм «Къэбэрдей-Балькъэр республикэр афиныншIу» зыфIаща Iуэху ильэс кьэс ирагъэкIуэкI. Иджы благъэ ащхуэдэ зэIущIэ щыIащ Нарран дэт интернатым. Ар кьыз2рагъэпэщащ КъБР-м и къэрал наркоконтролым, КъБР-м ЩIалэгъуалэмрэ жылагъуэ зэгухьныгъэмрэ я IуэхугъэмкIэ и къэрал комитетым, дохутыр-наркологу Пащ1э Артур сымэ.

ЗэIущIэм къыгъэблэгъа наркологхэр цIыкIуэхэм епсэльащ афиным и Iэужьыкъуэ псоми зыщыпхьумэн хуэмыгъэхьэжьу, ар узыншагъэм зэран зэрыхуэхъум, гуэзэгъуэ псом я къежьапIэу зэрыщытым. ПащIэ Артур зэрыжиIамкIэ, мыпхуэдэ зэхуэхьэсм мыхьэнэшхуэ яIэщ ныбжьыщIэхэр я щхьэм щIэбгъэтэгупсысжьынымкIэ. Мыпхуэдэ зэIущIэхэр кьали къуажи кьэмыгъэнэщ щегъэжьIуэкIын, щIэблэр мы насыпышагъэм щызыхьэмэн Iэмал псори къэгъэсэбэпын хуейуэ кьелытэ дохутыр-наркологым.

Дызэплъа сабийхэм я процент 30-м я тхымрэ бгъэчымрэ зэхъуэкIыныгъэхэр игъэтащ, нэхъыбэм я Iэпкълъэпкъ зэрытыпIэхэр зэрыпIаIэу апхуэдизщ. ЗэрытыпIэхэр зэрызэрыпкIам кьых экIыу эи Iэпкълъэпкъым сэкъат иI э сабийхэр псом хуэмыдэу ди деж щынэхьыбэщ. Ар кьыхэкIыр гущэм щыхапхэкIэ е сабийр и лъакъуэхэр захуэу укъуэдияуэ щызэкIуэцIалъхьэкIэ и Iэпкълъэпкъыр быдэIуэу зэрызэщакъуэщэщ. Сабийр хъыданжэрумэм щыкIуэцIалъхьэкIэ, нэхъ къэгъэлэлауэ, и Iэпкълъэпкъыр хуиту игъэхьеIуэ зэрыщытым кIэлъыплъым хуейщ.

Операцэхэм текIуэдэну мылькур федеральнэ бюджетым кьыхокI. Кьапщтэмэ, псори зэхэту зы операцэ щыIуэм сом мин 95-рэ ехь.

ХУЖЬ Наталье.

● Зэлущ1эр

Мудрэнымрэ Джэданэмрэ я ехьулIэныгъэ

Иджыблагъэ Армавир щекIуэкIащ самбэмкIэ дуней псомрэ Европэмрэ я чемпион Маркарян Ашот и саугъэтхэр къыхьыжьащ теухуа международнэ зэхьэзэхуэ. Абы хэтащ СНГ-м, Украинэм, Беларуссием, Армением, УФ-м и щIыналъэ 15-м кьикIа спортсменхэр.

ЗэхьэзэхуэМ кьекIуэлIа бнаIкIуэхэр къыралхэм щыщIэхъу дыдэхэрат. Ди республикэм и щIыхьыр Армавир щахъумащ щIыхуихьм. Абыхэм ящыщу 2-м, ди республикэм и мызакъуэу хэмкъуарадзэм щIэрыIуэ щыхьIуахэм, ехьулIэныгъэфIэкIэ зыIэрахьауэ я кьэжащI. Аращэдэу зэхьэзэхуэм и чемпион хъущ зи кьэлагъыр килограмм 57-рэ хъуэм я гупым щыбзэна Мудрэн Бесльэн. Джэданэ Алим зэхьэзэхуэм и дыжьын медальр кьихьащ.

Нэхъ лъагэу тетыр Мудрэн Аслъэнщ.

● Самбэ

И шынэхъыжьыр и щапхъэу

ЛИТВАМ хыхьэ Каунас кьалэм щекIуэкIащ студентхэм самбэмкIэ я дунейпсо чемпионат. Абы фIы дыдэу зыкъыщигъэльэгъуащ ди спортсмен цIэрыIуэ Мудрэн Бесльэн и къуэш нэхъыщIэ Мудрэн Аслъэн.

И кьэушыхь и пIэужьыкIэ зыхуэ Аслъэн щыбзэна гупым (зи хьэльагъэр килограмм 62-рэ хъуэм) япэ увиплIэр кьащищащ ик1и спортымкIэ дунейпсо классым и мастерым и нормативыр игъэзэщIащ. ЩIалэр егъэзэ Уэщхъун СультIан.

● ТхылъыщIэ

Усыгъэм и гъуэгуанэм урегъэплъэж

Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым адыгэбзэмрэ литературэмрэ я къудамэм щеджэ студентхэм я деж щрагъэкIуэкIащ «Къэбэрдей литературэм антологие» тхылъым и лъэтеувэ. Ар къыхэзгъэпщащ хамэ къэрал литературэмкIэ кафедрэм и доцент, усакIуэ, критик, литературовед Къэжэр Хьэмидрэ Кавказ Ищхьэрэм ис лъэпкъхэм я IуэрыIуатэмрэ литературэмкIэ кафедрэм и доцент, филологие щIэныгъэхэм я кандидат Абазэ Албэчэрэ.

ХьэкIущэ Андрей, Елгъэр Кашиф, Щоджэн Леонид.

ЗэIущIэр кыыз2IуихащI ик1и иригъэкIуэкIащ Абаз Албэч. Абы студентхэр щыгъуэзэ щIащ1ы тхылъым и зэхэлIыкIэм, абы ихуа тхыгъэхэр кьыхэха зэрыхуэм, ар зэпэщу, зыхуей хуэзазу кьыдэгъэкIыным зи гуащIэ хэзыльхьахэм. «Нобэ мыбы тхылъым елэжьа псори кьедгъэблэгъэфакъым, мы IуэхумкIи антологием и лъэтеувэр зэфIэкIа хъункъым. Дэ гъунэ итлъэ кьудейщ», - жиIащ Абазэм. Абы студентхэм иригъэщIхуащ зэIущIэм кьеблэгъаэхэр ик1и псалъэ иритащ КъБКъУ-м и профессор, филологие щIэныгъэхэм я доктор, критик, литературовед ХьэкIущэ Андрей.

«Мы тхылъыр мыхьэнэшхуэ зиIэщ, сыту жыIэпэмэ, яIэ дыдэ Къэбэрдей литературэм и антологиер къыщыдэкIащ 1957 гъэращI. Абы льандэрэ блэкIа илъэс 50-м щIигъуэм лъэпкъ литературэм, усыгъэм зэхъуэжьIныгъэ ик1и игъэтащ. ТхакIуэ, усакIуэ куэд ди литературэм къыхихьащ. Зи, антологием елэжьакъэр, Iэмал зэриIэкIэ, ижь дитащ усыгъэм и нэхъыбIыр, тхылъеджэхэм сабэп зэхьэхуэри тхыгъэхэр мыбы идгъэуцуну. Ар кьыдэхъуIалами, ныкъуасанигъэ гуэр тIэщIэкIами, феджэм зэрыпIалъэу фщыхьэнщи, дэри дыхэзгъэпIэжынщ. Адыгэ тхыдэм

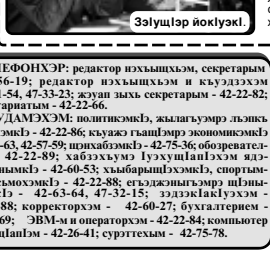

ЗэIущIэр йокIуэкI.

Ахэр зэгъэджэныгъэ стандартхэм хуокIуэ ик1и хабзэм къ2зэгъ. Учебникэм я гугъу пщIымэ, абыхэмкIэ нэсу кьыз2гъэпэщащ ди еджапIэхэр. Школ1ыгъэхэм папщIэ кьыдэдгъэкIащ зэреджэ тхылъ зэхуэмыдэу 78-рэ, методикэ литературэкIи егъэджакIуэкIи республикэр кьыз2гъэпэщащ. Уебпэмэ, урыс кьуаажэм дэт школым щIэс урыс сабийхэм адыгэбзэ ярегъэжар урыс бзыльхъу1эм. Абы и бзаерыр ущIэсыну и гъэсэнкIэ зэрыгъэпсыр. - «Адыгэ хабзэ» предметыр ди школхэм щадж 1-нэ классым. Ар щэнхабзэм щIэтIысыкIэ щIэблэр апхуэдэуи щыгъуаэз худощI гъунэгъу лъэпкъхэм я хабзэхэми литературэми. А мурадыр диIэу зэхэдгъэуцащ пэщIэдзэ 1-нэ классхэр зэреджэ «Родные просторы» тхылъыр. Абы кьыщIыхьащ кьэбзэрей, щэрджэс, адыгей, тэтэр, ермэлы, урыс тхакIуэхэм, нэгъуэщIхэм я Iэдакъщ1экI тхыгъэхэу я щ1ынальэхэм, щ1ыхэм, анэдэлъхубзэм, лъэпкъ щэнхабзэм я теухуахэр.

Семинаром и етIуанэ Iыхьэр «стIол хъурей» щытыкIэм иту екIуэкIащ. Гупэ зм я лэжьыгъэр кьыз2рагъэпэщащ **Зэгъэщтокъуэ Айсэ, Амщокъуэ Хьэсэнбий, Бекъан Масирэт**сымэ. Адыгэабхъаз бзэ гупым хьыхь эанэдэлъхубзэхэр курут школхэм щегъэджэнымк1э пыща Iуэхугъуэ зэхуэмыдэхэм, абыкIэ яIэ екIуэлIэныгъэхэмрэ щIыщIэныгъэхэмрэ зэтеухуауэ абыхэм кьыщIыпсэльащ егъэджакIуэхэу **Хьэщ1эмыз Мирэ, Амщокъуэ Хьэсэнбий, Дыгъужь Сарэ, Уджыхъу Гуэщнагъуэ** сымэ,